

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Studijní program: UČITELSTVÍ PRO 2. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Studijní obor OBČANSKÁ VÝCHOVA – ANGLICKÝ JAZYK

VÝCHOVNÉ POSLÁNÍ TŘÍDNÍHO UČITELE NA STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLE

The Head Teacher's Educational Impact on High School

Diplomová práce: 2009–FP–KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE-58

Autor:

Anna JEŽKOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Josef Horák, CSc.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
106	1	13	-	38	3

V Liberci dne: 25. 4. 2012

Čestné prohlášení

Název práce: VÝCHOVNÉ POSLÁNÍ TŘÍDNÍHO UČITELE
NA STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLE

Jméno a příjmení autora: ANNA JEŽKOVÁ

Osobní číslo: P06100008

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom/a povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 25. 4. 2012

Anna Ježková

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu této diplomové práce doc. PaedDr. Josefu Horákovi, CSc. za jeho pomoc, podporu a cenné rady. Dále bych ráda poděkovala rodičům, manželovi a celé své rodině za to, že mě po celou dobu mých studií plně podporovali. V neposlední řadě také děkuji svým kolegům za čas, který mi věnovali, aby odpověděli na mé otázky a paní doktorce Zuzaně Petrovové za gramatickou revizi této diplomové práce. Samozřejmě děkuji i celé Technické univerzitě v Liberci a jejím učitelům za vzdělání, které mi poskytl.

Anotace:

Tato práce si klade za cíl formulovat specifické zvláštnosti výchovné práce třídního učitele na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci. Zpočátku se snaží objasnit některé primární vztahy třídních učitelů k okolí a následně pak analyzovat některé kompetence třídních učitelů. V závěru se pak autorka této práce zamýšlí nad úlohou třídního učitele při utváření profilu studenta na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci.

Klíčová slova: střední škola, třídní učitel, žáci, kompetence, kurikulum

Anotation:

The aim of this diploma thesis is to express the specific rarity of the head teacher's educational impact at the High School of Engineering, Building and Transportation in Liberec. First the diploma thesis tries to clarify some primary relationships between the head teacher and its surrounding, later it tries to analyze some of the head teacher's competences. Finally the diploma thesis shows the possible educational impact of the head teacher to their students.

Klíčová slova: high school, head teacher, students, curriculum, competence

Obsah:

Obsah:	7
MOTTO	9
ÚVOD.....	10
1.0. TŘÍDNÍ UČITEL V ORGANIZAČNÍ STRUKTUŘE ŠKOLY.....	12
1.1. Pojem a funkce třídního učitele.....	12
1.2. Pracovní náplň třídního učitele	13
1.2.1. Organizační náležitosti.....	13
1.2.2. Výchovně vzdělávací problematika.....	15
1.2.3. Oblast dokumentační a administrativní.....	16
1.2.4. Materiální odpovědnost.....	18
1.2.5. Všeobecná pravidla.....	18
1.3. Třídní učitel v organizační struktuře školy	19
2.0. KOMPETENCE TŘÍDNÍHO UČITELE NA STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLE	22
2.1. Kompetence komunikační.....	24
2.2. Kompetence psychodidaktická	25
2.3. Kompetence organizační a řídicí	25
2.4. Kompetence diagnostická a intervenční.....	26
2.5. Kompetence poradenská a konzultativní	27
2.6. Kompetence seberefektivní	28
3.0. PROFIL STŘEDNÍ ŠKOLY STROJNÍ, STAVEBNÍ A DOPRAVNÍ V LIBERCI.....	30
4.0. PEDAGOGICKÉ A PSYCHODIDAKTICKÉ ZVLÁŠTNOSTI TŘÍDNÍHO UČITELE NA STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLE	36
4.1. Tělesné dospívání a zevnějšek.....	37
4.2. Vývoj myšlení u adolescentů	38

4.3.	Vztah adolescenta k okolí	40
4.4.	Problémy s nekázní žáků a klima třídy	41
4.5.	Vztah k učiteli a škole	43
5.0.	ÚLOHA TŘÍDNÍHO UČITELE PŘI UTVÁŘENÍ PROFILU ABSOLVENTA STŘEDNÍ ŠKOLY STROJNÍ, STAVEBNÍ A DOPRAVNÍ V LIBERCI	46
6.0.	VÝZKUM	50
6.1.	Rozhovor s vedoucím představitelem na SŠSSD v Liberci.....	50
6.2.	Profily výzkumných subjektů.....	54
6.2.1.	Učitel A	55
6.2.2.	Učitel B.....	59
6.2.3.	Učitel C.....	62
6.2.4.	Učitel D.....	65
6.2.5.	Učitel E	68
	ZÁVĚR	71
	LITERATURA.....	74
	PŘÍLOHY.....	78

MOTTO

„Funkci třídního učitele považuje 90% učitelů na druhém a třetím stupni škol za zásadní nejen z hlediska vytváření pozitivního klimatu školy i tříd, ale i v naplnění tématu rámcových vzdělávacích plánů vést dospívající k toleranci, autoregulaci a spolupráci.“

(Spilková, Vašutová, s. 117)

ÚVOD

Téma „třídní učitel“ je široké a zahrnuje mnoho různých pohledů. Tento pojem má jiný význam pro žáky, rodiče, ostatní kolegy, vedení školy či pro širší okolí. Školství je totiž oblastí, která se dotýká každého občana a také proto je mu věnována velká pozornost. Význam učitele pro společnost je tedy značný, obzvláště jedná-li se o třídního učitele.

Cílem této práce je náhled na specifický charakter výchovného poslání třídního učitele všeobecně a později pak svou pozornost zaměřím na třídní učitele na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci, protože na této škole působím jako učitelka anglického jazyka již od roku 2004. Bohužel se mi zatím nepodařilo mít tu čest a stát se třídní učitelkou, a proto nemohu záměry této práce posuzovat z vlastní zkušenosti. Záměrně jsem tedy oslovila některé své kolegy a kolegyně, kteří byli vybráni s ohledem na to, že pracují na této škole již řadu let a jsou mezi kolegy považováni za zkušené pedagogy. Na druhé straně zde pracují rovněž učitelé s vysokoškolským titulem, ale bez pedagogického vzdělání, které si dodělávají při zaměstnání a také tu působí učitelé s krátkou praxí ve školství. Všichni z oslovených však jsou třídními učiteli.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1.0. TŘÍDNÍ UČITEL V ORGANIZAČNÍ STRUKTUŘE ŠKOLY

1.1. Pojem a funkce třídního učitele

Pojem „třídní učitel“ je definován v §8 ods.1 vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č.291/1991 Sb., o základních školách jako pedagogický pracovník, který je k výkonu své funkce pověřen ředitelem školy a který zajišťuje specifické úkoly vyplývající z pověření. Pověření je v přímé pravomoci ředitele školy. Třídní učitel je tedy buď podřízen přímo řediteli školy, nebo zástupci ředitele pro výchovu a vzdělávací činnost, pokud je tato funkce na dané škole zavedena.

Funkce třídního učitele byla ustavena tehdy, když bylo vzdělání a výchova zpřístupněno všem – tedy ve chvíli rozšíření hromadného vyučování ve třídách. Tuto organizaci vyučování navrhoval již Jan Amos Komenský, když ve své Velké didaktice uvádí, že jeden učitel má řídit třídu, podobně jako jedno slunce osvětluje, zahřívá a zavlažuje zemi a zachovává týž pořádek, jaký dnes, takový zítra.

Původně byl třídní učitel jediným učitelem i na vyšším stupni školy. Pohled do historie ukazuje, že se role a úkoly, které se od třídního učitele očekávaly, měnily v souvislosti se společenským zřízením. Často byly poplatné i politickým vlivům.

Funkci třídního učitele by tedy měl vykonávat člověk s jistými kompetencemi, nebo-li předpoklady pro úspěšné vykonávání široké škály rozličných činností, které se s tímto povoláním pojí a rovněž s určitou dávkou životních a pedagogických zkušeností.

1.2. Pracovní náplň třídního učitele

Pracovní náplň třídního učitele by se dala rozdělit do několika oblastí: organizační, výchovně vzdělávací, dokumentační, materiální a ostatní. Pro pochopení náročnosti a komplexnosti práce třídního učitele je nezbytně nutné rozebrat výše uvedené oblasti poněkud podrobněji.

Následný výčet pracovní náplně třídního učitele pravděpodobně nebude úplný a není ani závazný. Většinu povinností a pravomocí řeší vnitřní předpis školy, neboť každá jednotlivá škola má specifické podmínky i specifický styl práce vedení školy. Svou pracovní náplň by měl znát každý učitel a je závazně dána pracovní smlouvou.

1.2.1. Organizační náležitosti

Třídní učitel má kromě jiného na starosti širokou škálu organizačních záležitostí. Podle pokynů vedení školy řídí třídní učitel všechny organizační záležitosti své třídy a dále:

- zajišťuje volbu třídní samosprávy a pomáhá jí při její činnosti
- určuje ve své třídě služby
- připravuje a vede třídní schůzky
- organizuje individuální porady s rodiči při řešení výchovných a výukových problémech žáků

- komunikuje s rodiči o prospěchu a chování žáků,
o mimoškolních akcích, o způsobu uvolňování žáků,
o řešení ztrát a školních úrazů atd.
- zpracovává plán třídnických hodin pro řešení třídních
záležitostí a dalších specifických problémů třídy,
organizačně a věcně tyto hodiny zajišťuje
- zpracovává plán výletů a exkurzí na školní rok a podílí se
na organizačním zajištění těchto akcí
- vyhodnocuje soutěže a olympiády svých žáků a další
- je stálým členem zkušební komise

1.2.2. Výchovně vzdělávací problematika

Patrně nejdůležitější funkcí učitele je výchova a vzdělávání svých žáků, neboť učitel je jedním ze základních činitelů vzdělávacího procesu. Tato oblast je tedy jednou z nejširších a zahrnuje širokou škálu činností a úkolů pro třídní učitele:

- řízení výchovy a výuky ve své třídě, odpovědnost za celkové plnění výchovně vzdělávacích úkolů, především za úroveň dosahovaných výsledků
- koordinace práce všech vyučujících ve třídě
- podává návrhy na přeřazení žáka do jiného typu školy, na osvobození od výuky, na neklasifikování žáků apod.
- podává návrhy na vyšetření žáků v pedagogicko-psychologické poradně
- dlouhodobě systematicky sleduje a hodnotí vývoj žáků, vytváření podmínek pro zdravý psychický a sociální vývoj procesu výchovy a vzdělání. Sleduje interpersonální vztahy ve třídě, provádí vyhodnocení a navrhuje změny
- sleduje ve své třídě problematiku návykových látek, šikany, problémy rasizmu a xenofobie
- věnuje individuální péči žákům z málo podnětného prostředí a žákům se zdravotními problémy
- seznamuje ostatní učitele se zprávami pedagogicko-psychologické poradny, s výsledky lékařských vyšetření a rodinnými problémy, které mohou mít vliv na práci žáka ve škole. Při sdělování těchto informací musí vždy dodržet důvěrnost informací a být taktní při jejich interpretaci

- dle potřeby konzultuje s ostatními učiteli či výchovným poradcem problematiku jednotlivých žáků
- předkládá pedagogické radě zprávu o třídě, navrhuje výchovná opatření a po projednání s ostatními vyučujícími řeší případy zaostávání žáků v učení či případy mimořádně nadaných a talentovaných žáků
- uděluje kázeňská opatření a spolu s výchovným poradcem poskytuje poradenství rodičům
- sleduje docházku a zjišťuje příčiny absence žáků, neomluvené absence a činí příslušná opatření (pohovor s rodiči, hlášení policii či odboru sociální péče), podílí se na prevenci záškoláctví atd.

1.2.3. Oblast dokumentační a administrativní

Každý učitel, a to nejen třídní, musí zvládnout určité nezbytné administrativní náležitosti týkající se výkonu jeho povolání.

- evidence odpracovaných hodin, přesčasových hodin, exkurzí a výletů, dnů na dovolené či nemocenské
- vedení určené dokumentace (třídní kniha, třídní výkaz, katalogové listy, vysvědčení)
- odpovídá za úplnost zápisů všech vyučujících v třídní knize, předepisuje v třídní knize předměty dle rozvrhu na celý týden a provádí její kontrolu
- zpracovává podklady pro celoroční dokumentaci, doplňuje a aktualizuje osobní údaje žáků v informačním systému školy

- zpracovává podklady pro pedagogickou radu
- při přechodu žáka na jinou školu připravuje potřebnou dokumentaci
- podává zprávy o žákovi pro pedagogicko-psychologickou poradnu, Policii ČR či sociální odbor atd.

1.2.4. Materiální odpovědnost

Třídní učitel odpovídá za pořádek ve své třídě a to nejen za běžný úklid, ale i za celkový estetický vzhled třídy. Rovněž nese zodpovědnost za didaktickou techniku a jiné učební pomůcky, které jsou trvale umístěny ve třídě. Dále také kontroluje a řeší nedostatky ohledně vybavení žáků učebnicemi. Každý třídní učitel mimo jiné zodpovídá i za správnost a aktualizace přiděleného inventárního seznamu.

1.2.5. Všeobecná pravidla

Do této poslední, nicméně důležité oblasti musíme zařadit hlavně poučení žáků o bezpečnosti a ochraně zdraví jak ve škole, tak pro učňovské obory i na pracovišti či ve školních dílnách a na mimoškolních akcích. A nejedná se jen o bezpečnost a ochranu zdraví, ale rovněž o požární ochranu. Třídní učitel seznamuje žáky s postupy a pravidly chování při vyhlášení požárního poplachu, zná plán evakuace a ukrytí pro svou třídu. Dále kontroluje zdravotní záznamy v katalogových listech a informuje příslušné učitele. Rovněž seznamuje žáky se školním řádem a jeho umístěním v prostorách školy, s pravidly chování o přestávkách a s pravidly poskytování první pomoci. V neposlední řadě sleduje vybavení třídy školním nábytkem a jeho případné poškození, osvětlení třídy, teplotu či zatemnění před sluncem apod.

Z výše předložených informací ohledně povinností a úkolů třídních učitelů je zřejmá převažující orientace na administrativní náplň výkonu této funkce, roli úředníka, organizátora a informátora.

1.3. Třídní učitel v organizační struktuře školy

Ředitel školy je statutárním orgánem školy a je oprávněn jednat jménem celé organizace. Jeho jednání a činnost se řídí obecně platnými předpisy a jeho postavení upravují zvláště §§ 164 – 166 školského zákona č. 561/2004 Sb.

Jak je znázorněno v grafu č.1 ředitel Střední školy strojní, stavební a dopravní v Liberci má několik přímých zástupců pro praktické vyučování, pro teoretické vyučování, pro odborný výcvik, pro ekonomiku a pro výchovu mimo vyučování. Pod zástupce pro teoretické vyučování spadá výchovný poradce a všichni učitelé teoretického vyučování. Třídní učitelé nemají v organizační struktuře školy žádné výsadní postavení. Dle výčtu povinností uvedených v kapitolách 1.2.1. až 1.2.5., mají spíše více práce (oproti svým kolegům, kteří nejsou třídní učitelé) se zanedbatelným finančním ohodnocením.

Zvláštní pozornost si zaslouží vztah třídních učitelů a výchovných poradkyň. Výchovné poradkyně ve spolupráci s třídními učiteli a učiteli odborného výcviku řeší výchovné problémy žáků související zejména se záškoláctvím, šikanou, drogami a agresí. Počet konzultací jak se žáky a studenty, tak i s učiteli, a ve školním roce 2010/2011 také více s rodiči, zůstává stále vysoký a problémy se jeví jako čím dál závažnější. Výchovné poradkyně rovněž poskytují žákům v posledním ročníku studia pomoc při výběru dalšího vysokoškolského studia.

2.0. KOMPETENCE TŘÍDNÍHO UČITELE NA STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLE

Učitel je jednou ze základních složek ve výchovně vzdělávacím procesu (k dalším složkám pak patří žák a učivo). Učitel by měl být člověk vzdělaný a kultivovaný, neboť je zodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky procesu učení. Učitel byl a do jisté míry je stále chápán jako nejvýznamnější složka vzdělávacího procesu. V současné době a s příchodem nových alternativních metod v procesu učení dochází k rozšiřování rolí učitele v interakci se žáky, kolegy, rodiči i širší veřejností. Na učitele jsou v tomto směru kladeny další nároky a úkoly v podobě organizování a koordinování činnosti žáků, řešení konfliktních situací, monitorování, analyzování a hodnocení výsledků procesu učení a mnoho dalších. Povolání učitele je velmi komplexní a vyžaduje odborné znalosti z mnoha oborů. Rovněž úspěch probíhající školské reformy závisí ze značné části právě na učitelích.

Zvýšené nároky na učitele se promítají rovněž do jeho činností, rolí a funkcí. Mezi učitelovy role řadíme převážně role instruktora, vychovatele, poradce, organizátora či dozorce a jiné. Učitelovy funkce ve vzdělávacím procesu jsou vázány na plánování a přípravy vyučovacího procesu, analýzu učiva a přípravu učebního materiálu, individuální práce se žáky, diagnostikování žákovských výkonů, poradenskou službu a další. (Maňák, et al. 2008, s. 76)

Podle typu a stupně školy je profese učitele velmi různorodá. Jiné profesní požadavky budou kladeny na práci učitelky v mateřské škole, jiné na práci učitele střední či vysoké školy apod. Tyto odlišnosti vyplývají jednak z rozdílných vzdělávaných skupin a na druhé straně na různých cílech vzdělávání. Jednotným cílem všech

učitelů je vzdělávání žáků, ovšem podle Národního programu rozvoje vzdělávání je důležitou složkou vzdělávání žáků učitelova tvořivost.

Specifický pro učitelskou profesi je především velký rozsah činností a kompetencí, které s sebou povolání učitele nese. Nejde tu jen o předávání znalostí, ale také o schopnost komunikovat s žáky, akceptovat jednotlivce, řešit nejrůznější konfliktní situace, efektivně řídit vyučovací proces, hodnotit atd. Je zřejmé, že všechny tyto aktivity kladou vysoké požadavky mimo jiné i na psychiku učitele.

Pro podrobnější specifikaci klíčových kompetencí třídního učitele, v nichž přihlížíme obzvláště na výchovnou práci třídního učitele, je dále použito rozdělení podle V. Spilkové (1996).

2.1. Kompetence komunikační

Patrně jedna z nejdůležitějších kompetencí, neboť třídní učitel komunikuje jak s žáky své třídy, tak i s ostatními žáky každý den. Způsob jeho komunikace se žáky charakterizuje jeho osobnost a profesionalitu a je vnějším projevem vyučovacího chování učitele. Komunikativními prostředky učitel realizuje své didaktické záměry a tím také významně ovlivňuje kvalitu vyučování.

Podmínkou účinné komunikace se žáky je především její oboustrannost. Je tedy potřeba nejen předávat sdělení žákům, ale i přijímat jejich sdělení. Rovněž zdůrazňovaná je dovednost asertivní komunikace a v neposlední řadě i dostatečný časový prostor.

Komunikovat můžeme verbálně, nonverbálně a činy. Zvláště učitel na střední odborné škole musí správně používat nejen vyučovací jazyk daného předmětu, ale zároveň i odbornou terminologii. Rovněž zvládnutí nonverbální komunikace je velmi důležité.

Charakteristickými vlastnostmi učitelovy komunikace se žáky jsou takt, vzájemná důvěra, klid a rozvaha, tolerance, snaha o porozumění druhému, trpělivost, objektivnost v hodnocení, orientace na pozitivní emoce a další.

Dovednost korektní komunikace se žáky, s rodiči, s ostatními vyučujícími, s vedením školy, s výchovným poradcem, s dalšími odborníky či veřejností je pro třídního učitele nezbytnou nutností.

2.2. Kompetence psychodidaktická

Všichni učitelé jsou tu hlavně od toho, aby vyučovali svým předmětům, neboť schopnost jasně a srozumitelně vysvětlit učivo je podle mnohých průzkumů mezi žáky nejdůležitější pro zajištění kvalitních výsledků vyučování. (Kyriacou, 1996, s. 49) Ovšem i toto vyučování v sobě skrývá některé další nezbytně nutné dovednosti. K těmto dovednostem patří například motivační, aktivizační či didaktické, které jsou významné při utváření a v průběhu celého výchovně vzdělávacího procesu.

Na základě úspěšné diagnostiky vede třídní učitel své žáky k rozvoji celé jejich osobnosti, usměrňuje vztahy mezi žáky a spoluutváří klima třídy.

2.3. Kompetence organizační a řídicí

Jak již bylo uvedeno výše, schopnost organizovat je jednou z velmi důležitých dovedností třídního učitele. Učitel musí umět naplánovat a organizovat hodinu a naplnit její účel, připravit si veškeré pomůcky, přizpůsobit a okamžitě reagovat na práci svých žáků, řešit případné problémy, hodnotit, známkovat, motivovat žáky atd.

Nezapomínejme však na fakt, že školní třída je složená z jedinečných a neopakovatelných individuí, kteří mají rozdílné vlastnosti, schopnosti či intelektuální dovednosti. Všichni žáci se mohou určité věci naučit, ale ne stejným způsobem a ne ve stejnou dobu. (Karnsová, 1995, s. 11) Cílem každého učitele, třídního obzvlášť, je pokusit se oslovit, ovlivnit a pokud možno formovat ve svém výchovně-vzdělávacím procesu co největší počet jedinců.

Třídní učitel musí efektivně zvládnout nejen vyučovací hodiny svého předmětu, ale i tak zvané třídnické hodiny. Během třídnických hodin řeší třídní učitel nejrůznější problémy a situace spojené s vedením vlastní třídy. Ať se již jedná o kontrolu a doplnění docházky do třídní knihy či případné podněty a stížnosti ze strany žáků, řešení výchovných problémů nebo organizačních záležitostí týkajících se například školních výletů, exkurzí apod. Dobré organizační schopnosti jsou dozajista přínosem pro třídního učitele.

Mnoho učitelů považuje schopnost navození a udržení kázně za jednu z nejdůležitějších pro efektivní vyučování. Často je ovšem jádro problému spíše u učitelů, kteří si nedokážou žákovu pozornost získat a udržet zajímavou, dobře naplánovanou a podnětnou činností. Místo toho se snaží dosáhnout nadvlády zastrašováním, vyhrožováním či tresty. Takové snahy ale podkopávají rozvíjení pozitivního klimatu třídy, které je nezbytné pro vytváření podmínek efektivního učení žáků.

Cílem každého učitele a nejen třídního je tedy i navození dobrých vztahů mezi učitelem a žákem.

2.4. Kompetence diagnostická a intervenční

Každý třídní učitel utváří v součinnosti se svými žáky specifické edukační klima dané školní třídy. Klima třídy, které třídní učitel navodí, může mít zásadní vliv na motivaci žáků a jejich postoj k učení. Rovněž z tohoto důvodu jsou učitelovy kompetence uplatňované při vytváření kladného klimatu třídy velmi důležité.

Při problémových situacích řeší třídní učitel konfliktní výchovné situace včetně problematiky sociálních patologií. Dále také provádí průběžnou diagnostiku při výchovných a vzdělávacích potížích.

Třídní učitel musí své žáky znát v širších souvislostech po stránce sociálních vztahů, motivace, kognice, psychosomatických zvláštností, vývoje profesionální orientace a psychického zatížení a odolnosti. Jen tak může zajistit optimální podmínky pro rozvoj žákovy osobnosti, znalostí a charakteru.

2.5. Kompetence poradenská a konzultativní

Jedním z úkolů třídního učitele je rovněž být empatickým psychologem a umět ze své pozice jednat s rozdílnými osobnostmi rodičů nejen při třídních schůzkách, ale v nutných případech i při individuální návštěvě rodičů ve škole. V některých obzvláště složitých případech navštěvuje třídní učitel konkrétní rodiny přímo v jejich domovech. Cílem je mimo jiné i optimalizovat podmínky žáků pro jejich vzdělávání, poradenská činnost a podpora rodičů atd.

Pro kvalitní spolupráci třídního učitele s žáky je rovněž nezbytná pomoc rodičů, která je důležitá zejména při řešení výchovných a výukových problémů.

Třídní schůzky patří k nejčastějším formám spolupráce rodičů a třídního učitele. Cílem je informovat rodiče o výchovné a vzdělávací práci třídy jako celku, o prospěchu a chování jednotlivých žáků, o organizačních záležitostech či budoucích plánech školy a jejího vedení. Třídní schůzky se na základních školách obvykle konají častěji, než na středních školách. Ožehavým problémem třídních

schůzek na středních školách je převážně malá účast či nezájem ze strany rodičů. Pro třídního učitele jsou tyto schůzky velmi náročné nejen na přípravu, organizaci a průběh celé akce, ale rovněž jde o jeho profesní povinnost.

V neposlední řadě vykonávají učitelé i pedagogickou osvětovou činnost, čímž napomáhají k rozsáhlejší informovanosti a povědomí veřejnosti o učitelství.

2.6. Kompetence sebereflektivní

Všichni učitelé věnují velkou pozornost tomu, jak dobře dělají svou práci a hodnotí jak konkrétní práci ve třídě a při vyučování, tak i ostatní činnosti vztahující se k jejich profesi. Bez schopnosti autoregulace nemohou učitelé efektivně zdokonalovat vlastní pedagogické dovednosti, eliminovat své nedostatky a využít předností vyplývajících z jejich typu pedagogické osobnosti.

Z výše uvedeného je zřejmé, že nároky a požadavky na výkon učitelské profese jsou veliké a toto povolání je právem považováno za stresující. Důkazem tohoto tvrzení může být i stav vyhasínání (neboli syndrom vyhoření, burnout efekt), který je vyvoláván dlouhodobě působícím stresem, časovou náročností atd. Mezi typické projevy tohoto stavu patří vyčerpání fyzických i psychických sil, ztráta zájmu o práci či pocity bezmocnosti a beznaděje. K syndromu vyhoření může dojít hned v několika oblastech: kognitivní (ztráta zájmu o vlastní pedagogickou práci a profesní sebezdokonalování), citové (stavy úzkosti, strachu a deprese, podrážděnosti), tělesné (poruchy zdraví, nespavost, únava, nechutenství) a sociální (kritičnost a

nespokojenost s okolím, konflikty s kolegy, žáky a rodiči, pocity finančního podhodnocení). (Vašutová, 2004, s. 44, 45)

3.0. PROFIL STŘEDNÍ ŠKOLY STROJNÍ, STAVEBNÍ A DOPRAVNÍ V LIBERCI

Historie Střední školy strojní, stavební a dopravní sahá až do roku 1957, kdy vzniklo Střední odborné učiliště stavební Liberec jako její přímý předchůdce. Studovali zde především učni ve stavebních oborech pro tehdejší Pozemní stavby Liberec. Nabídka oborů se postupně rozšiřovala a v sedmdesátých letech bylo zavedeno rovněž nástavbové maturitní studium při zaměstnání.

Tato střední škola je příspěvková organizace a jejím zřizovatelem je Liberecký kraj. Hlavní činnost školy je zaměřena na vzdělávání a výchovu mládeže. Škola má rovněž akreditaci vyučovat žáky v oborech vzdělání strojního, stavebního a dopravního směru poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem. Žáci mají možnost vybrat si ze široké škály technických oborů a řemesel od managementu ve strojnictví a stavebnictví, přes autotroniky, mechaniky seřizovače, elektromechaniky, instalatéry, klempíře, malíře, nástrojaře či zámečníky až po tesaře, truhláře nebo zedníky atd. Škola si klade za cíl vychovat schopné, kvalitní a konkurenceschopné odborníky, kteří si snadno najdou své místo jak na trhu práce, tak i v soukromém životě.

Střední škola strojní, stavební a dopravní v Liberci je školou s technickým zaměřením a je druhou největší střední školou v Libereckém kraji. V rámci slučování škol se v roce 2007 sloučila se Střední odbornou školou technickou v Dolním Hanychově, čímž vznikl jeden velký subjekt. Spojením se docílilo zejména rozšíření nabídky oborů a prostupnosti mezi nimi, lepšího využití stávajících kapacit i odborné kvalifikace učitelů. Na této škole se tedy nyní

vyučují obory vzdělání strojního, stavebního a dopravního směru poskytující střední vzdělání s výučním listem i maturitní zkouškou.

Žákům jsou k dispozici moderně vybavené učebny a dílny v libereckých městských částech Staré Pavlovice, Dolní Hanychov a Rochlice a další zázemí, jako například školní jídelna nebo domov mládeže. Tato střední škola spolupracuje nejen s firmami v regionu, ale rovněž se zahraničními partnery v Spolkové republice Německo, ve Švédsku, Polsku, Dánsku a na Slovensku.

Obrázek 1: Střední škola strojní, stavební a dopravní. Pohled na hlavní budovu z ulice Letná.

Střední škola strojní, stavební a dopravní je rovněž centrem celoživotního vzdělávání, pořádá rekvalifikační kurzy v mnoha řemeslech a oborech, provozuje svářečskou školu a nabízí možnost doplnění vzdělání večerní nebo zkrácenou formou studia. Mezi další aktivity školy patří provozování Dětského dopravního hřiště v Liberci a zajišťuje koordinaci dopravní výchovy na základních školách pro celý Liberecký kraj. V neposlední řadě zde také funguje autoškola.

Jednou z hlavních částí školy, kde se soustřeďuje výuka, je komplex budov v ulici Letná. Zde se nachází i mé působiště. Areál se skládá z pěti budov, z nichž jsou některé propojeny. Jedná se o tři hlavní budovy a budovu tělocvičny. V zadní části areálu se nachází budova se třemi nově zrekonstruovanými učebnami, dílnou tříletého oboru automechanik a zázemí pro obor zedník a dvouletý obor stavební výroba. Hlavní část čítá tři spojené budovy, které nabízí celkem 22 učeben a 10 učitelských kabinetů, tři patra s učebnami pro praktickou výuku, tři moderně vybavené počítačové učebny, učebnu jazyků s interaktivní tabulí, šatny, kantýnu s jídelnou, posilovnu a další zázemí.

Obrázek 2: Dětské dopravní hřiště v Liberci. Pohled z balkonu budovy na hřiště.

Obrázek 3: Posilovna se nachází v budově tělocvičny v areálu v ulici Letná.

Žáci této školy mají rovněž možnost zúčastňovat se nejrůznějších výstav, exkurzí, olympiád, či jiných soutěží. Pravidelně se zde pořádá Den otevřených dveří, Matematická olympiáda či nespočetné množství přednášek a diskuzí se zajímavými hosty. Žáci učňovských oborů jsou již druhým rokem zapojeni do programu na podporu cizích jazyků, který propojuje využití odborné terminologie jak v hodinách praktické výuky, tak v hodinách cizích jazyků. Tento projekt je dokonce podporován Evropskou unií. Pravidelně dvakrát do roka se konají třídní schůzky a škola má i samosprávu složenou ze zástupců rodičů. Škola rovněž provozuje internetové stránky, kde se rodiče mohou mimo jiné dovědět aktuální rozvrh hodin a jeho případné změny na každý den.

Tato škola je bezesporu dobře vybavena a studenti mají doajista široké možnosti seberealizace. Na druhou stranu lze spíše negativně ohodnotit školní prostředí, přesněji řečeno výzdobu chodeb a tříd. Veškerá vnitřní výzdoba zajisté odpovídá potřebným hygienickým normám, ale jinak je strohá a nudná a pro studenty spíše demotivující. Ve třídách se sice vyskytují nástěnky, studenti o ně ale nejeví zájem a v horších případech je i ničí. Ani květinová či jiná výzdoba zde žádná není. Můj vlastní průzkum, zda by se studentům více líbila třída vymalovaná vhodným grafity, byl hodnocen velmi pozitivně ze strany studentů. Chtěla bych se proto pokusit tento nápad časem realizovat a požádat i studenty o grafické nápady a návrhy.

Na této škole studuje celkem 1.172 studentů (aktuální stav ke dni 1. 9. 2011) v 52 třídách. Škola nabízí vzdělání ve 20 oborech. Celkový počet zaměstnanců je 182. Z tohoto počtu je 74 učitelů, 42 učitelů odborného výcviku a 66 ostatních zaměstnanců.

V budovách v ulici Letná vyučuje celkem 44 učitelů teoretické výuky. Z tohoto počtu je 28 třídních učitelů, kteří mají mezi sebou rozděleno celkem 30 tříd maturitních a učňovských oborů.

Závažným problémem, se kterým se potýkají téměř všechny střední odborné školy v posledních letech, je skutečnost, že poklesla úroveň žáků ve všech všeobecně vzdělávacích předmětech. Tyto školy jsou nuceny přijímat žáky s menšími studijními předpoklady, což vyplývá z poklesu počtu žáků hlásících se na střední školy. Žáci mají velmi často značné nedostatky v základních kompetencích, jako je schopnost plynulého čtení, porozumění smyslu textu a znalost gramatických pravidel. Mají velmi chudou slovní zásobu, neumějí se kultivovaně vyjadřovat písemně ani ústně. V učení jim často chybí soustavnost a jejich příprava bývá neefektivní, což je v dalším učení demotivuje.

Obrázek 4: Pohled do dílny svářečské školy v ulici Letná.

Obrázek 5: Pohled do školní jídelny v ulici Truhlářská v Liberci.

4.0. PEDAGOGICKÉ A PSYCHODIDAKTICKÉ ZVLÁŠTNOSTI TŘÍDNÍHO UČITELE NA STŘEDNÍ ODBOBNÉ ŠKOLE

Na Střední školu strojní, stavební a dopravní přicházejí žáci z nejrůznějších škol a se značnými individuálními rozdíly. Největší skupinu tvoří žáci s ukončeným základním devítiletým vzděláním, ale najdeme zde i žáky praktických škol. Jedná se o skupinu jedinců ve vývojovém období nazývaném odborně adolescence. Období adolescence je vymezeno zhruba mezi 15. rokem života, což pro většinu dospívajících znamená ukončení základní školy, a 20. rokem života, který pro mnohé znamená ekonomickou nezávislost a nástup do práce. Výjimku zde tvoří vysokoškolští studenti. Adolescence je jakési přechodné období, ve kterém si člověk urovnává vlastní hodnoty, postoje a cíle, aby se posléze dokázal vyrovnat s dvěma základními znaky dospělosti – se svobodou a odpovědností. (Peterková, 2008)

Práce s tak rozdílnou skupinou adolescentů není vždy jednoduchá a je v první řadě úkolem třídního učitele, aby svým výchovným působením a přístupem vytvořil optimální podmínky pro pozitivní třídní klima. Vždy je potřeba počítat s individuální rozdílností, což znamená, že všechny děti nedospívají stejně rychle a ve stejné době. Změny v dospívání jsou podmíněny biologicky, ale významně je ovlivňuje i zkušenost, kterou dospívající získává v rodině, ve škole, mezi vrstevníky či působením společenských vlivů.

V této fázi se dotváří identita jedince. V ideálním případě dospělý jedinec zná své vlastnosti, své silné a slabé stránky, měl by si být vědom limitů svých možností a snad si i vytyčil nějaké cíle. Adolescent má v tomto období dvě možnosti, jak dojít ke své vlastní identitě. Buď převezme nějaký vzorec z rodiny či blízkého okolí nebo

si vytvoří vlastní identitu. Na první pohled je jasné, že první varianta je vcelku pohodlná ačkoliv příliš neumožňuje mladému člověku rozvinout své možnosti. Druhá možnost je naopak velmi náročná a vyžaduje od dospívajícího jedince dostatek odolnosti, vytrvalosti a sebedůvěry. Na tomto místě se může projevit i kladný, charismatický a profesionální přístup třídního učitele, jehož charakterové vlastnosti mohou dospívajícímu natolik imponovat, že přijme charakterové vlastnosti a identitu třídního učitele za své.

4.1. Tělesné dospívání a zevnějšek

Tělesné dospívání adolescenta a jeho tempo je dáno především zráním, které určují dědičné předpoklady. Dívky dospívají v průměru rychleji než chlapci. Tělesné dospívání se všemi jeho důsledky ovlivňuje i psychické projevy dospívajícího. Významným projevem je změna vlastního těla, kterou dospívající velice citlivě prožívá. Adolescenti mohou být na svou tělesnou vyspělost pyšní, stejně tak dobře se za ni mohou i stydět. Jelikož vlastní tělo a jeho celkový vzhled je první informací, kterou o jedinci jakýkoliv komunikační partner získává, projeví se změna zevnějšku i na reakci lidí v okolí. Chování ostatních lidí, v první linii i třídního učitele, proto zcela logicky ovlivňuje nové sebepojetí dospívajícího a jeho názor na svůj vlastní vzhled. Pocitem nespokojenosti se svým zevnějškem trpí obecně více dívky. Následkem takovéto nespokojenosti pak velmi často bývají případy anorexie, bulimie a další.

Zevnějšek má pro adolescenty velký význam, a proto mu také věnují značnou pozornost. Adolescent se totiž potřebuje líbit nejen sobě, ale také ostatním, aby se ujistil o svých kvalitách. Tělesný vzhled má svou společenskou hodnotu a dospívající, kteří této normě

odpovídají, jsou lépe hodnoceni a bývají ostatními lépe přijímáni. Zevnějšek je prostředkem k dosažení přijatelné sociální pozice a prestiže.(Vágnerová, 1999, s. 8,9) Ačkoliv se to nezdá, žáci velmi bedlivě a kriticky sledují, jak se jednotliví učitelé, a v první řadě třídní učitel, oblékají. Důležitou stránkou učitelovy prestiže a oblíbenosti mezi žáky je tedy i vnější vzhled. Případné projevy extravagance v oblékání či účesu jsou pro třídní učitele nepřipustné a u žáků většinou znamenají příslušnost k nějaké skupině a s ní spojenou touhu po pozornosti okolí. S blížící se dospělostí však tyto projevy postupně ustupují.

4.2. Vývoj myšlení u adolescentů

Vývoj myšlení závisí v tomto období jak na zrání, tak i na učení. Dospívající začínají uvažovat i hypoteticky a nezávisle na konkrétní skutečnosti. Díky větší samostatnosti v jejich myšlení se mění i vztah ke světu a k sobě samému. Jakmile se dospívající naučí hypoteticky uvažovat, začnou být přesvědčeni, že jsou schopni porozumět všemu. Tato nová situace však může být i zdrojem nejistoty a jejím důsledkem je například sklon k nadměrné kritičnosti, sklon k polemizování, sklon k radikalismu nebo vztahovačnosti.

Pozitivním pro adolescenty může být rozvoj myšlení. Pro toto období je typická pružnost uvažování a schopnost používat nové způsoby řešení problémů. Adolescenti nejsou zatíženi zkušeností a tak mohou docházet k velmi kreativním a inovativním postupům či nápadům. Na druhé straně mohou dojít i k chybným závěrům jen proto, že zkušenosti jiných odmítají. Kompromisní řešení je z jejich hlediska projevem neschopnosti najít lepší alternativu, a proto jej považují za špatné nebo rovnou odmítají.(Vágnerová, 1999, s. 19)

Adolescent upřednostňuje jednoznačná a zásadní řešení problémů. Podobně jako v pubescenci i zde přetrvává nechuť k děláni kompromisů a zcela typické je rovněž zlehčování či úplná ignorace dobře míněných rad z okolí, tedy i od učitelů. Myšlení je v tomto období velmi pružné a výkonné. Dospívající má zatím poměrně málo vlastních zkušeností. V některých případech je tato skutečnost ovšem výhodná, neboť adolescent může přijít na originální řešení problému, které by třeba zkušeného člověka vůbec nenapadlo. Zkušenost je mnohdy přínosem, protože chrání člověka před opakováním dřívějších chyb. Na druhou stranu je to také přítěž, která mu často brání v hledání nových cest.

Velkým problémem, na který však může takto kreativní adolescent narazit, je učitel zastávající tradiční frontální formu výuky. Ačkoliv se Národní program rozvoje vzdělávání snaží mimo jiné prosadit změny obsahu vzdělávání, metod a forem výuky, ale také změny klimatu a prostředí školy, stále se ještě najde mnoho pedagogů preferujících tuto v mnohém již zastaralou a pro kreativně myslícího adolescenta jednoznačně nudnou formu vyučování.

4.3. Vztah adolescenta k okolí

Typické pro toto období je také problémový vztah s rodiči (potažmo také s učiteli), kteří na jedné straně nemusí zcela chápat extravaganci v oblékání a vzhledu, a na druhou stranu se často nedokážou srovnat s pocitem ztráty nadřazenosti nad svěřenými dětmi. Adolescent, který si je pomalu jistější sám sebou, postupně ztrácí potřebu vymezovat se demonstrativně vůči rodičům a jejich vztah se tím později uklidňuje. Adolescenti sice příliš nerespektují rodičovskou autoritu, ale na druhé straně dost často hledají dospělého, kterého by si mohli vážit, který by jim imponoval, představoval přirozenou autoritu a bral je vážně, stejně jako hodnotné partnery. A zde se touto autoritou za určitých okolností může stát například třídní učitel.

Mladý člověk, který se v tomto období postupně uvolňuje z vazeb na rodinu, ale současně ještě není schopen fungovat zcela samostatně, instinktivně hledá oporu u lidí, kteří jsou na tom podobně jako on. Mluvíme zde o vlivu vrstevnické skupiny.

Vrstevnická skupina slouží dospívajícímu jako opora, zvyšuje si díky ní pocit sebejistoty. Pomáhá mu překonat nejistotu, která je typická pro toto období. Vrstevníci se v této době stávají neformálními autoritami, které někdy mohou mít (a často také mívají) větší vliv než samotní dospělí. Dospívající se mohou od vrstevníků mnohemu naučit a to jak v pozitivním, tak i v negativním smyslu. Skupiny dospívajících si vytvářejí svá vlastní pravidla chování. Tato potřeba vyplývá ze snahy osamostatnit se z vazby na dospělé.

V této době je také postupně dosahována plná reprodukční zralost. Období adolescence je zároveň obdobím prvních sexuálních styků. Partnerské vztahy jsou charakteristické velkou zamilovaností a vyvolený partner je svým protějškem idealizován a nárokován. První

sexuální styk je důležitým mezníkem v životě snad každého člověka. Kromě toho, že je důkazem dospělosti, vzbuzuje u dospívajících, stejně tak jako například kouření cigaret, mylný dojem vyšší společenské prestiže. Většina adolescentů žije sexuálně aktivní život. Ačkoliv někteří jedinci v této době uzavírají manželské sňatky, faktem zůstává, že na manželství, ani na rodičovství nebývá člověk tohoto věku příliš zralý.

Rychlejší nástup dospívání a celkové zrychlení tělesného růstu u dospívajících bylo zaznamenáno v období posledního století snad ve všech rozvinutých evropských a amerických zemích. Jedná se o jev nazvaný sekulární akcelerace. (Langmeier, 2008, s. 144) Příčin tohoto jevu je celá řada, např. lepší výživa, podstatně lepší hygiena a díky očkování rovněž menší výskyt těžkých infekčních chorob, změněné klimatické poměry, celková změna struktury společnosti aj.

Část adolescentů nastupuje do svého prvního zaměstnání. I toto je významná změna v životě dospívajícího adolescenta. Nevýhodou pro některé nedospělé jedince může být např. přizpůsobení se novému prostředí nebo nutnost akceptování autority starších či nadřízených pracovníků.

4.4. Problémy s nekázní žáků a klima třídy

Aby se žáci mohli efektivně učit a naslouchat svému učiteli, je nezbytně nutné vytvořit vhodné podmínky. Kromě požadavků na přiměřený počet žáků ve třídě, který je často překračován, se jedná i o nevhodné prostory a vybavení potřebné k efektivní výuce, nepřiměřená teplota atd. Bohužel se velmi často, obzvláště na středních odborných školách stává, že učitel podstatnou část hodiny věnuje řešení kázeňských přestupků místo toho, aby vyučoval.

Mezi nejčastější přestupky patří přílišné povídání, hlučnost, nevěnování pozornosti učiteli, neplnění zadaných úkolů, pozdní příchody do hodin či drzé chování vůči učiteli. Způsob, jakým učitel přistupuje k nevhodným projevům chování, je rovněž zdrojem učitelovy autority. Pro posílení autority je mimo jiné rovněž rozhodující, jakým způsobem, nakolik účelně a spravedlivě dokáže ten který učitel řešit případy nežádoucího chování žáků.

Téměř vždy je nejlepší obranou prevence. Aby byla většina projevů nežádoucího chování potlačena již v počátcích, je úkolem učitele, používat určité strategie: sledovat všechny žáky ve třídě, procházet celou učebnu, používat očního kontaktu, pomáhat žákům s prací, měnit činnosti a tempo práce, přesazovat žáky, využívat proxemiku (fyzickou blízkost) a jiné.

Je samozřejmě chybné myslet si, že takovéto projevy nevhodného chování lze odstranit získáním nadvlády a vyvoláním strachu v žácích. Naopak rozvíjením pozitivního klimatu třídy vytváříme vhodné podmínky pro efektivní učení a pozitivní interakci mezi učitelem a žákem. Atmosféra ve třídě se přímo dotýká každého žáka a je proto zapotřebí záměrně a cíleně usměrňovat tuto atmosféru tak, aby podporovala výuku a žáky pokud možno aktivizovala. Je důležité, aby učitel své žáky dostatečně poznal, aby na ně mohl individuálně působit.

Stejně tak jako má každý učitel jiné nároky na chování žáků, rovněž postoje žáků k ukázněnému chování jsou různé. Mezi často uváděné hlavní příčiny nevhodného chování žáků patří nuda, dlouhotrvající námaha, neschopnost splnit zadaný úkol, nízká sebedůvěra, špatné postoje, problémy v emoční oblasti a další. (Kyriacou, 1996, s. 96-97)

Jedním z důležitých faktorů, které mohou mít zásadní vliv na motivaci žáků a jejich postoj k učení či přijímání hodnot může být i klima třídy. Je samozřejmě řeč o pozitivním klimatu, který je charakterizován jako cílevědomý, orientovaný na úlohy, vřelý, uvolněný, podporující žáky a se smyslem pro pořádek. Takové prostředí napomáhá procesu učení tím, že vytvoří a udržuje kladné postoje žáků k výuce a také k jejich vnitřní motivaci. (Kyriacou, 1996, s. 79)

4.5. Vztah k učiteli a škole

Kritický postoj se u dospívajících projevuje ve vztahu ke všem autoritám, tedy i k učiteli. Velmi často se stává, že jsou názory a rozhodnutí kritizovány jenom proto, že je pronesl učitel, rodič či jiná autorita. Kritika učitele je zcela přirozeným projevem psychického rozvoje dospívajících, kteří přestali tolerovat formální autoritu učitele. Učitel – stejně jako ostatní dospělí – ztrácí výsadní postavení, které do

té doby měli. Pokud adolescenti přijímají některého z učitelů jako autoritu, děje se tak na základě jeho chování a vlastností a nikoliv proto, že je učitelem.

Adolescenti jsou si velmi dobře vědomi toho, že je učitel bude k učení nutit a dokonce to očekávají. Proto často posuzují jak učitele teoretické, tak i praktické výuky podle toho, zda je dovede něčemu naučit.

Dospívající v této době velmi striktně trvá na přesném dodržování pravidel a na spravedlnosti. Podle jeho názoru musí předem stanovené normy respektovat každý, tedy i učitel. Porušení či nedodržení těchto pravidel ze strany učitele je pro dospívajícího velkou ranou a podobné zdůrazňování učitelovy autority může u žáků vyvolat odpor. Dospívající oceňují převážně takového učitele, který svou nadřazenost a autoritu nezdůrazňuje. Mezi žáky kladně hodnocené vlastnosti učitele patří kromě jiných smysl pro humor, pochopení pro žáky, ochota vyslechnout jejich názor či dobrá nálada. Žáci jsou rádi, když je učitel bere alespoň do určité míry jako rovnocenné bytosti. Takový učitel může posílit jejich sebejistotu či pozitivně ovlivnit jejich vztah ke školní práci.

Ochota podřídit se nárokům a požadavkům školy rovněž souvisí s významem a úrovní vzdělání na dané škole a významem profese. Na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci převažují tříleté obory ukončené výučním listem. Role učně nemá v současné době takovou sociální prestiž, aby měli žáci pocit, že by se bez vyučení nemohli zařadit do společnosti a být ekonomicky nezávislí. Proto i vztah ke škole, vzdělání a učitelům je velmi často lhostejný a v krajních případech i odmítavý. Hodnotový systém této skupiny dospívajících je převážně materiálně zaměřen a podle názorů mnohých žáků, lze peníze vydělat i jiným způsobem, aniž by měli jakékoliv odborné vzdělání. Tento názor s sebou přináší mnoho

problémů počínaje nekázní či nevhodným chováním žáků v hodinách nebo vůči učiteli a konče záškoláctvím nebo šikanou.

Velmi často si adolescenti v prvním kontaktu s novým učitelem zkoušejí, co si všechno mohou dovolit a pokud jim učitel přesně nevymezí přijatelnou hranici, ztrácí svou autoritu. Stejně tak ji ovšem ztrácí i v případě, když se snaží prosadit formálními argumenty, silou či mocí.

5.0. ÚLOHA TŘÍDNÍHO UČITELE PŘI UTVÁŘENÍ PROFILU ABSOLVENTA STŘEDNÍ ŠKOLY STROJNÍ, STAVEBNÍ A DOPRAVNÍ V LIBERCI

Celkové pojetí vzdělávacího procesu na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci směřuje hlavně k přípravě flexibilního absolventa, schopného začlenit se do občanské společnosti. Takto náročný úkol klade vysoké nároky na přístup a práci nejen třídních učitelů, ale celého pedagogického sboru.

Třídní učitel je jakým si pojátkem mezi školou a jejím vedením a vnějším prostředím, potažmo tedy rodiči. V kapitole 1 této práce, jsme si vyjmenovali rozsáhlou pracovní náplň třídního učitele. V kapitole 2 jsme přidali nejdůležitější kompetence či dovednosti nezbytně nutné pro náročné povolání třídního učitele. V této kapitole se zaměříme na užší spektrum pedagogických dovedností, které jsou důležité pro práci třídního učitele na střední odborné škole.

Pravděpodobně nejdůležitější dovedností třídního učitele na střední odborné škole je umění korektní komunikace. Podle Kyriacou (1996, s. 49) je kvalita mluveného projevu učitele jedním z nejdůležitějších aspektů efektivní výuky. Ale nejde jen o výuku. Třídní učitel se svou třídou komunikuje v podstatě denně a řeší nejrůznější záležitosti od absence žáků, přes administrativní záležitosti, prospěch žáků až po organizaci třídního výletu apod. Třídní učitel dále komunikuje se svými kolegy, s vedením školy, s rodiči či jinými institucemi.

Třídní učitel musí umět pracovat se třídou jako sociální skupinou. Tato dovednost je obzvláště na střední odborné škole velmi náročná a zároveň je velmi ceněna. Když uvážíme všechny aspekty práce s adolescenty dle předchozí kapitoly, musí nám být zřejmé, že ne každý pedagog je schopen zvládat tuto roli. Třídy mají často větší

počet žáků, než je únosné a práce s takto početnými třídami je více než náročná. Ani příprava budoucích učitelů není v tomto směru dostatečná. Záleží tedy na zvážení vedoucích pracovníků dané školy, zda by třídního učitele neměl dělat spíše pedagog s určitou zkušeností.

Dle Školního vzdělávacího plánu pro Střední školu strojní, stavební a dopravní v Liberci je vyučujícími kladen důraz na interaktivitu ve vztahu učitel a žák. To od třídních učitelů vyžaduje hlavně vnímat a citlivě reagovat na jednotlivce, rozpoznat a umět řešit problémy žáků a v neposlední řadě také zvládat obtížné situace. Vztahy mezi třídním učitelem a jeho žáky mají být založeny na vzájemné úctě a osobním kontaktu, kterým třídní učitel vyjadřuje, že si váží každého žáka jako jednotlivce s jeho individuálními a osobními potřebami. (Kyriacou, 1996, s. 85)

Dále se ve Školním vzdělávacím plánu dočítáme, že průřezové téma „Občan v demokratické společnosti“ se opírá o znalost osobností žáků, jejich názorů, postojů a prostředí. Z toho tedy vyplývá, že v první řadě třídní učitel musí projevit zájem o žáky a snažit se vytvořit demokratické prostředí založené na vzájemném respektování a spolupráci.

Všechny výše zmíněné dovednosti či schopnosti třídního učitele poněkud ustupují do pozadí, když si uvědomíme, kolik času a prostoru má třídní učitel na kontakt se svou třídou. Školský zákon č. 561/2004 Sb. uvádí, že vzdělávání se uskutečňuje podle rámcových vzdělávacích programů (§4) a stanovuje nejvyšší možný počet vyučovacích hodin (§26). Ovšem skutečnost je taková, že počet předmětů a vyučovacích hodin pro daný obor studia je již tak naplněn, že již nezbývá prostor na tak zvané samostatné třídnické hodiny. Třídní učitelé jsou pak nuceni řešit třídnické záležitosti při

nejrůznějších příležitostech (přestávky, začátky vyučovacích hodin, po či před vyučováním aj.) či v době svého volna.

V neposlední řadě je úkolem nejen třídních učitelů, aby se dále vzdělávali a dokázali reagovat na rychle se měnící požadavky moderní společnosti.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

6.0. VÝZKUM

6.1. Rozhovor s vedoucím představitelem na SŠSSD v Liberci

Na základě výzkumného problému a prostudované literatury k tématu této diplomové práce jsem se rozhodla kontaktovat vedoucí pracovníky školy a pokusit se zjistit, jaký mají názor na třídní učitele a jejich práci v rámci třídního kolektivu.

Na mé otázky odpovídala Mgr. Jana Neubauerová, která je zástupkyní pro teoretickou výchovu na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci.

Otázky:

1. Je vnitřní předpis školy o náplni práce třídního učitele součástí (přílohou) jiného (obecnějšího) dokumentu školy?

Odpověď: *„Škola má zpracován „popis pracovní činnosti“, jenž určuje povinnosti učitelů i třídního učitele.“*

2. Kde se s ním mohou učitelé seznámit a co obsahuje?

Odpověď: *„Každý učitel jej má k dispozici, zpravidla ho dostane při nástupu do zaměstnání.“*

Obsahuje: A) popis činnosti podle katalogu prací,

*B) individuální popis pracovních činností, který zahrnuje komplexní výchovně vzdělávací činnost a tvorba vlastních učebních dokumentů v rámci schválených školních vzdělávacích programů, individuální přístup k žákům, využívání nových, netradičních a speciálních pedagogických metod, plnění ŠVP jednotlivých oborů a ročníků, **vedení předepsané pedagogické dokumentace,***

spolupráce s učiteli odborného výcviku a popř. vychovateli, spolupráce s rodiči žáků a informování o výsledcích studia, vedení žáků k řádnému zacházení a hospodaření se zařízením a vybavením učeben i celé školy, zastupování za nepřítomné učitele, zabezpečování úkolů stanovených ředitelem SŠ a zástupci ředitele pro teoretické vyučování.

(tučně zvýrazněné položky se týkají zejména třídních učitelů)

3. Jaký účel má tento dokument a jaké další předpisy s ním souvisejí?

Odpověď: „Účelem je ujasnit zaměstnancům, jaké povinnosti vyplývají z jejich pracovního zařazení, předejít případným sporům.

Související dokumenty: Zákoník práce, Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení, vyhláška č. 263/2007 Sb., katalog prací (Příloha k Nařízení vlády č. 222/2010 Sb.), organizační řád školy.“

4. Mají podle vás třídní učitelé nějaké výsadní postavení (výhody) v organizační struktuře školy? Pokud ano, tak jaké?

Odpověď: „Třídním učitelem je v naší škole každý vyučující, který pracuje na plný úvazek. Výjimku tvoří učitelé externisté nebo začínající učitelé. Nelze tedy mluvit o výsadním postavení třídních učitelů.“

5. Jaký význam přisuzuje vedení školy třídním učitelům v procesu výchovy a vzdělávání?

Odpověď: „Jejich úkolem je vést kolektiv třídy a řešit individuální problémy žáků své třídy – především omlouvání absence žáků, vysokou absenci, přestupky proti školnímu řádu, studijní problémy. Samostatně řeší záležitosti spadající do jejich kompetence, v ostatních případech využívají spolupráce s výchovnou poradkyní, metodikem prevence, ostatních učitelů a vedení školy. Jsou důležitým článkem

v komunikaci mezi žáky a jejich rodiči a vedením školy – předávají a přijímají informace důležité pro průběh studia žáků a dobré fungování školy.“

6. Jakými způsoby podporuje vedení školy třídní učitele?

Odpověď: *„Finančně – navýšením nenárokové složky platu – osobní ohodnocení, v závislosti na ročníku a počtu žáků – dáno vnitřním platovým předpisem (součást kolektivní smlouvy).*

Morálně – možnost konzultací s výchovnou poradkyní, s metodikem prevence, ostatními učiteli, vedením, případně externím pracovníkem.

Na začátku prvního ročníku absolvuje třídní učitel studijní třídy spolu s dalšími kolegy zahajovací pobyt společně se svou třídou. Účelem je prevence sociálně-patologických jevů v kolektivu, nastavení pravidel komunikace a příznivého klimatu ve třídě, seznámení se s kolektivem. U nestudijních tříd plní tyto funkce jednodenní program v Majáku.“

7. Mají třídní učitelé možnost se dále vzdělávat v oblasti posilování či řízení pracovního kolektivu?

Odpověď: *„Ano, mohou si vybrat z nabídek akreditovaných kurzů, případně jsou jim vedením školy doporučeny semináře z nabídky v regionu.“*

8. Mají třídní učitelé možnost řešit problémy spojené s jejich povoláním s nějakým odborníkem v rámci školy?

Odpověď: *„Ano, s výchovnou poradkyní, s metodikem prevence, se zástupcem ředitele. Tuto možnost mají a využívají ji.“*

9. Myslíte si, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a celkové klima třídy? Pokud ano, jaký?

Odpověď: „Ano, je tím, kdo vymáhá řádné plnění studijních povinností a dodržování školního řádu, sleduje prospěch žáků, předává informace směrem od vedení školy k žákům a směrem od žáků k vedení školy a ostatním vyučujícím. Jeho důslednost a schopnost úspěšně s žáky komunikovat ovlivňuje klima ve třídě.“

10. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější (všeobecně)?

Odpověď: „Zvládání obtížných situací (s žáky, rodiči, ostatními vyučujícími atd.), komunikace a spolupráce s ostatními zúčastněnými složkami.“

11. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější právě pro tuto školu?

Odpověď: „Stejně jako u otázky č. 10.“

Z rozhovoru tedy vyplývá, že již při nástupu do zaměstnání se každý učitel může a měl by se seznámit s náplní své práce. Jelikož je ale dle kapitoly 1 této práce rozsah pracovních činností třídního učitele mnohem rozsáhlejší, není s největší pravděpodobností možné popsat celou náplň práce ve smlouvě o popisu pracovní činnosti. Paní zástupkyně nicméně v odpovědi na otázku číslo 2 nastínila hlavní směry a oblasti činností třídního učitele a v následující otázce vše ještě podpořila výčtem dalších předpisů.

Ačkoliv někteří třídní učitelé sami považují své třídnictví za výsadní privilegium a cítí se poněkud důležitější, než jejich kolegové bez třídnictví, tento názor není ze strany vedení Střední školy strojní, stavební a dopravní podporován. Rovněž Pol a Lazarová (1999, s. 13)

zdůrazňují, že je nutné odstraňovat bariéry mezi skupinami učitelů a mezi učiteli a vedením, podporovat výměny názorů a zkušeností a v neposlední řadě také vytvářet a upevňovat mezi učiteli pocity jednoty a vzájemnosti.

Dále paní zástupkyně zastává názor, že třídní učitel má důležitou úlohu v komunikačním trojúhelníku mezi žáky, rodiči a vedením školy.

Dle odpovědi na otázku číslo 6 a 7 se zdá, že podpora třídních učitelů ze strany vedení školy je široká. Zahrnuje nejen finanční a morální oporu, ale také jsou podporovány společné třídní aktivity, které mají za cíl posílit vztahy nejen v kolektivu mezi žáky, ale rovněž mezi žáky a jejich třídním učitelem. Učitelé jsou cíleně vedeni i k dalšímu vzdělávání formou doplňkových kurzů.

Za nejdůležitější kompetenci považuje paní zástupkyně kompetenci komunikační, diagnostickou a intervenční. Také souhlasila s názorem, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a klima ve třídě a zdůraznila jeho důslednost a komunikativnost. Nastínila důležitost třídního učitele jako spojovacího článku mezi vedením školy a žáky.

6.2. Profily výzkumných subjektů

Svou pozornost jsem v této práci rovněž zaměřila na některé z třídních učitelů, neboť jsem chtěla zjistit, co si oni sami myslí o své práci, jaké mají problémy, v čem vidí možnosti zlepšení a jiné. Pro tuto práci nejsou podstatná jejich jména, a proto budou označeni pouze písmeny (učitel A, učitel B, učitel C, atd.).

6.2.1. Učitel A

Věk: 50 let

Pohlaví: muž

Vzdělání: střední odborná škola – obor truhlář, následně dvouleté večerní nástavbové studium a poté ČVUT Praha, fakulta stavební, obor ekonomika řízení – titul Ing.; pedagogické vzdělání (2 roky) si dodělával při zaměstnání

Praxe: učí 25 let, z toho 24 let je třídním učitelem převážně u učňovských oborů; vyučuje především odborné předměty jako např. pozemní stavitelství, odborné kreslení, technologie a materiály pro obor Truhlář

Otázky:

1. Vedete třídnické hodiny?

Odpověď: „*Ne.*“

2. Kdy jindy tedy řešíte třídnické záležitosti?

Odpověď: „*Na začátku svých vyučovacích hodin, o přestávkách, kdykoliv to trochu jde.*“

3. Kolik času týdně navíc Vám zhruba zaberou třídnické práce?

Odpověď: „*Asi 3 hodiny týdně navíc.*“

4. Existuje nějaký předpis, či nařízení, který Vám prikazuje dělat třídnické hodiny?

Odpověď: „*Ne.*“

5. V čem si myslíte, že je práce třídního učitele oproti učiteli bez třídnictví náročnější?

Odpověď: „Třídní učitelé jsou zavaleni leckdy zbytečnou administrativou, která má dokonce vzrůstající tendenci. Vyplňujeme neustále nějaké formuláře, hodnocení, vedeme přehledy o vydaných učebnicích pro každého žáka, vyplňujeme s žáky daňová přiznání, jsme členy komisí při závěrečných zkouškách, což s sebou rovněž nese spoustu administrativní práce atd. Jsou to věci, které nám jenom komplikují práci a zabírají příliš mnoho času, který bychom měli věnovat spíše učení. Potom se může stát, že nestíháme probrat látku.“

6. Pokud byste si mohl vybrat, chtěl byste být třídním učitelem?

Odpověď: „Ne. Já mám například zkušenosti z Německa, kde na škole pracuje jeden člověk, kterému každý den ráno předají třídní učitelé seznam chybějících žáků. Tento člověk vede seznamy všech žáků i s kontakty na jejich rodinné příslušníky a řeší pouze absenci a to jak s rodiči, tak i se sociálním úřadem. Tato práce je pro třídního učitele u nás dost náročná. Situaci komplikuje i fakt, že žáci nad 18 let si mohou absenci omlouvat sami. To vede k nejrůznějším problémům a hlavně velmi často k záškoláctví.“

7. Je podle Vás práce třídního učitele dostatečně finančně ohodnocena?

Odpověď: „Rozhodně ne.“

8. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější?

Odpověď: „Asi komunikativní a organizační. Třídní učitel by podle mě měl mít určité charisma a rozhodně by měl být odborníkem ve svém

oboru, znát nejruznější předpisy, mít odborné zkoušky atd. Důležité je i mít určitý nadhled.“

9. Myslíte si, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a celkové klima třídy? Pokud ano, jaký?

Odpověď: *„Ano, podle mě zásadní.“*

10. Chtěla bych se zeptat na Vaši třídu (třídu, kde jste třídní učitel – 3TRT). Neznám tuto třídu od prvního ročníku, ale je to velmi komunikativní třída a třídní klima je zde velmi pozitivní. Bylo to tak od počátku?

Odpověď: *(smích) „Ale vůbec ne! Měl jsem s nimi velké problémy, řešili jsme drogové závislosti a záškoláctví jak s rodiči, výchovným poradcem, tak i s Policií ČR, jejichž zástupce jsem pozval do této třídy dokonce na besedu.“*

Závěr: Z úvodní charakteristiky je jasné, že se zde jedná o zkušeného pedagoga s dlouholetou praxí. Současně jde i o odborníka ve svém oboru. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že tento učitel je oblíbený jak mezi kolegy, tak i mezi žáky a to hlavně díky své odbornosti, pozitivnímu přístupu k vyučování a spravedlivému přístupu ke všem žákům.

Dále se zde potvrzuje skutečnost, kterou uvádí i Spilková (2008, s. 119), že třídní učitelé nemají dostatečný časový prostor a kontakt se žáky a třídou je minimální. Z rozhovoru jasně vyplývá, že ačkoliv je učitel A dostatečně zkušený a pracovně vytížený pedagog, nemá potřebný časový prostor pro samostatné třídnické hodiny a veškeré třídnické záležitosti pak v podstatě musí řešit přímo ve vyučování, v době vyhrazené na vedlejší pedagogickou činnost či v době svého osobního volna.

Učitel A považuje svou práci za náročnou a oproti učitelům bez třídnictví také špatně finančně ohodnocenou. Tento názor patrně vyplývá z velkého objemu práce, z její rozmanitosti a rovněž z náročnosti. Jak uvádí Kurelová (2000, s. 75), průměrná pracovní doba učitelů středních škol je dokonce o tři hodiny vyšší, než stanovená zákonná norma v ČR.

Dle předchozích kapitol v teoretické části této práce a rovněž dle rozhovoru se zástupkyní pro teoretickou výchovu vyplývá, že nejdůležitější kompetencí pro třídní učitele je komunikační kompetence. Tuto skutečnost potvrzuje i učitel A v otázce číslo 8. Dále uvádí i organizační kompetence a přidává některé charakterové vlastnosti, které jsou podle něj důležité pro práci třídního učitele.

S odpovědí na otázku číslo 9 naprosto souhlasím. Dokonce se s ní ztotožňuji. Klima třídy může mít zásadní vliv na motivaci žáků a jejich postoj k učení. Záleží také na vztazích s žáky, založených na vzájemné úctě a kontaktu. (Kyriacou, 1996, s. 79, 81)

V závěru rozhovoru jsem se dotazovala na konkrétní třídu, ve které tento učitel pracuje jako třídní učitel. Z odpovědi vyplývá, že na rozdíl od zjištění Spilkové (2008, s. 119), učitel A má o třídu zájem, snaží se problémy ve své třídě efektivně řešit a nebojí se požádat o pomoc zástupce vedení školy, výchovného poradce, ani ostatní zainteresované instituce. Z toho lze vyvodit vysokou profesionalizaci zmíněného pedagoga.

6.2.2. Učitel B

Věk: 43 let

Pohlaví: muž

Vzdělání: Vysoká škola strojní Liberec – titul Ing.; pedagogické vzdělání (pedagogické minimum – 2 roky) dokončuje v současné době

Praxe: několik let pracoval jako konstruktér; učí 3 roky, z toho třídním učitelem je poslední rok (třída 1OMV); vyučuje fyziku, technické kreslení, strojírenství, automobily pro obory Automechanik

Otázky:

1. Vedete třídnické hodiny?

Odpověď: „*Ne.*“

2. Kdy jindy tedy řešíte třídnické záležitosti?

Odpověď: „*Většinou o přestávkách nebo na začátku normálních vyučovacích hodin.*“

3. Kolik času týdně navíc Vám zhruba zaberou třídnické práce?

Odpověď: „*Docela dost. Řekl bych asi 6-7 hodin týdně.*“

4. Existuje nějaký předpis, či nařízení, který Vám přikazuje dělat třídnické hodiny?

Odpověď: „*Ne, nevím, že by něco takového existovalo.*“

5. V čem si myslíte, že je práce třídního učitele oproti učiteli bez třídnictví náročnější?

Odpověď: „*Třídní učitelé mají na starosti veškerou žákovskou administrativu. Jde o nejrůznější formuláře, přehledy o učebnicích,*

přehledy známek, dále komunikace s rodiči, činnosti související s třídními schůzkami a mnoho dalšího.“

6. Pokud byste si mohl vybrat, chtěl byste být třídním učitelem?

Odpověď: „*Ne.*“

7. Je podle Vás práce třídního učitele dostatečně finančně ohodnocena?

Odpověď: „*Řekl bych, že není dostatečně ohodnocena.*“

8. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější?

Odpověď: „*Asi organizační a komunikativní. A taky ta psychodidaktická, jako že třídní učitel, ale možná učitelé všeobecně musí zvládat vedení a řízení vyučovacích hodin.*“

9. Myslíte si, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a celkové klima třídy? Pokud ano, jaký?

Odpověď: „*Pravděpodobně to může mít vliv, ale ne významný.*“

10. Chtěla bych se zeptat na Vaši třídu (třídu, kde jste třídní učitel – 1OMV). Jaké máte v této třídě největší problémy? A co byste o této třídě řekl všeobecně?

Odpověď: „*Největším problémem je počet žáků. Je jich tam 33, což je moc. Ve třídě je špatné klima, převažuje nezájem o vyučování. Nejčastějšími přestupky jsou příliš časté vyrušování a nevhodné chování vůči učitelům. Jsou to hlavně přestupky vůči školnímu řádu. Já osobně v této třídě učím čtyři předměty a nejčastěji slyším hlášky typu: K čemu nám to bude?*“

Závěr: V tomto případě jde o nezkušeného pedagoga, který je ovšem odborníkem ve svém oboru. Zůstává otázkou, zda je dvouletá pedagogická příprava dostatečně dlouhá na zvládnutí náročných a různorodých pedagogických dovedností. Podle Kyriacou (1996, s. 9) je rozvíjení a uplatňování závislé rovněž na osobnosti učitele, jeho motivaci, schopnostech a dalších vlastnostech. Z vlastní zkušenosti bych řekla, že tento učitel si nedokáže plně získat autoritu u žáků.

Stejně jako učitel A, i učitel B nemá dostatečný časový prostor pro třídnické hodiny a tyto záležitosti řeší podobně jako učitel A. Na rozdíl od zkušeného kolegy mu třídnické práce zaberou více času. Dále panuje shoda i v otázkách 6 a 7. Opět se jedná o špatné finanční ohodnocení třídních učitelů.

Co se týče kompetencí, tak učitel B si více uvědomuje důležitost zvládání vedení a řízení vyučovacích hodin. Tato skutečnost může vyplývat právě z jeho nezkušenosti v roli pedagoga nebo také může naznačovat, že dotyčný má jako třídní učitel se svou třídou problémy, které příliš nezvládá.

Zarážející je skutečnost, že učitel B si dostatečně neuvědomuje důležitost vlivu třídního učitele na třídní kolektiv a klima třídy. Všichni učitelé, kteří v dané třídě vyučují, spoluvytvářejí její klima. S tím souvisí i odpověď na otázku č. 10, kde sám učitel přiznává problémy s nezájmem žáků o výuku, který může vyplývat mimo jiné ze špatné motivovanosti žáků, ale i z vysokého počtu žáků či jejich rozdílných schopnostech a předchozích zkušenostech.

6.2.3. Učitel C

Věk: 59 let

Pohlaví: žena

Vzdělání: Univerzita Karlova Praha – fakulta sociálních věd a publicistiky a pedagogická fakulta – titul PhDr.

Praxe: učí 20 let a stejnou dobu je i třídní učitelkou (v současné době pro třídy 1ND a 2ND – jde o dvouleté denní nástavbové studium); vyučuje všeobecně vzdělávací předměty jako jsou český jazyk a literatura, občanská nauka a psychologie

Otázky:

1. Vedete třídnické hodiny?

Odpověď: „Ano. Asi 3 za jedno pololetí. Jedná se o speciální třídnické hodiny, ve kterých řeším kázeňské přestupky, neplnění úkolů žáky a některé organizační záležitosti třídy, mimoškolní akce apod.“

2. Kdy jindy ještě řešíte třídnické záležitosti?

Odpověď: „Rovněž mimo vyučování. Většinou před vyučováním žáka upozorním, že s ním potřebuji mluvit, a pak se scházíme po vyučování.“

3. Kolik času týdně navíc Vám zhruba zaberou třídnické práce?

Odpověď: „Myslím, že asi 2-4 hodiny týdně.“

4. Existuje nějaký předpis, či nařízení, který Vám prikazuje dělat třídnické hodiny?

Odpověď: „Nevím o něm.“

5. V čem si myslíte, že je práce třídního učitele oproti učiteli bez třídnictví náročnější?

Odpověď: *„Třídní učitelé musí neustále sledovat klima třídy, řešit kázeňské přestupky a záškoláctví, mají na starosti vyzývací dopisy a veškeré administrativní práce související s agendou ŽÁCI, jako jsou katalogové listy, omlouvání absence a další. Pak také zadávání údajů do systému Bakalář (interní počítačový program s přehledy žáků a jejich prospěchem – pozn. autorky).“*

6. Pokud byste si mohla vybrat, chtěla byste být třídním učitelem?

Odpověď: *„Ano.“*

7. Je podle Vás práce třídního učitele dostatečně finančně ohodnocena?

Odpověď: *„Ne.“*

8. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější?

Odpověď: *„Pravděpodobně organizační a řídicí, pak psychodidaktická a diagnostická.“*

9. Myslíte si, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a celkové klima třídy? Pokud ano, jaký?

Odpověď: *„Výrazný vliv!!! Pokud je třídní učitel inspirativní, důrazný a dbá na řád, tak i třída je potom slušná a ukázněná.“*

10. Chtěla bych se zeptat na Vaše dvě třídy (třídy, kde jste třídní učitelka – 1ND a 2ND). Jaké máte v těchto třídách největší problémy? A co byste o těchto třídách řekla všeobecně?

Odpověď: „Jedná se o denní nástavbu, kam přicházejí dospělí lidé, kteří už mají výuční list a doslova podceňují význam každodenní účasti na vyučovacích hodinách. Největším problémem je hlavně záškoláctví, a pak pozdní omlouvání absence. Podle školního řádu mají totiž žáci povinnost omluvit svou nepřítomnost při vyučování do tří dnů, což se často neděje.“

Závěr: V tomto případě jde opět o zkušeného pedagoga. Paní učitelka má dokonce takovou důvěru ze strany vedení školy, že má na starosti hned dvě třídy. Nutno podotknout, že se jedná o denní nástavbové studium, kam přicházejí již vyučení dospělí, kteří potřebují ukončit studium maturitní zkouškou.

Paní učitelka tedy občas vede třídnické hodiny. Na rozdíl od svých kolegů rovněž řeší třídnické záležitosti po vyučování, ale až poté, co konkrétního žáka upozorní na tuto skutečnost, což je známkou velmi profesionálního přístupu. Ve shodě s kolegy rovněž uvádí počet hodiny, které stráví navíc nad třídnickými záležitostmi.

Jako jediná z oslovených učitelů uvádí tato paní učitelka, že by chtěla být třídní učitelkou, pokud by si mohla vybrat. Z vlastní zkušenosti vím, že dotyčná paní učitelka je k žákům velmi vstřícná, milá a hodná, ale na druhé straně i přísná a spravedlivá. Mezi žáky je oblíbená a rovněž ona sama je skutečně pedagožkou na svém místě.

Rovněž ve shodě se svými kolegy uvádí organizační kompetence mezi ty nejdůležitější. Dále přidává řídicí a diagnostické kompetence, které poukazují na zpětnou vazbu mezi učitelem a žákem. Stejně jako učitel A zdůrazňuje výrazný vliv třídního učitele na třídní kolektiv.

6.2.4. Učitel D

Věk: 51 let

Pohlaví: žena

Vzdělání: Vysoká škola strojní v Liberci, dálkové dvouleté pedagogické studium při zaměstnání – titul Ing.

Praxe: učí 30 let a z toho 26 let je třídní učitelkou (v současné době pro třídu 3 PED – jde o čtyřletý maturitní obor Provoz a ekonomika dopravy); vyučuje ekonomiku, právo, management, strojírenské předměty, hydrologii

Otázky:

1. Vedete třídnické hodiny?

Odpověď: „Ano, pokud řeším kázeňské přestupky.“

2. Kdy jindy ještě řešíte třídnické záležitosti?

Odpověď: „Také o přestávkách a na začátku svých vyučovacích hodin.“

3. Kolik času týdně navíc Vám zhruba zaberou třídnické práce?

Odpověď: „Asi 5 hodin týdně.“

4. Existuje nějaký předpis, či nařízení, který Vám přikazuje dělat třídnické hodiny?

Odpověď: „Myslím, že ve školském zákoníku je napsáno, že jednou týdně by měla být třídnická hodina.“

5. V čem si myslíte, že je práce třídního učitele oproti učiteli bez třídnictví náročnější?

Odpověď: *„Třídní učitelé mají spoustu administrativní práce. Nestále řešíme vyplňování nějakých formulářů a pak také zadávání údajů do systému Bakalář (interní počítačový program s přehledy žáků a jejich prospěchem – pozn. autorky).“*

6. Pokud byste si mohla vybrat, chtěla byste být třídním učitelem?

Odpověď: *„Ne.“*

7. Je podle Vás práce třídního učitele dostatečně finančně ohodnocena?

Odpověď: *„Ne.“*

8. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější?

Odpověď: *„Řekla bych, že poradenská a organizační.“*

9. Myslíte si, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a celkové klima třídy? Pokud ano, jaký?

Odpověď: *„Určitě má vliv. Pokud je třídní učitel třeba lajdák, tak se to pak negativně odrazí i na žácích.“*

10. Chtěla bych se zeptat na Vaši třídu (třídu, kde jste třídní učitelka – 3PED). Jaké máte v této třídě největší problémy? A co byste o této třídě řekla všeobecně?

Odpověď: *„Největší problémy jsou s nově přichozími žáky, kteří opakují ročník a nezapadají nebo se nepřizpůsobí do kolektivu. Jedná se o vcelku početnou třídu se 30 žáky. Dalším problémem jsou pak neomluvené absence.“*

Závěr: I zde se jedná o zkušenou pedagožku. Ačkoli si tato paní učitelka dodělávala své dvouleté pedagogické vzdělání při zaměstnání, pracuje jako třídní učitelka již dostatečně dlouho, aby mohla rozvinout své pedagogické znalosti a dovednosti. Stejně jako předchozí učitelka, organizuje i tato paní učitelka třídnické hodiny v případě závažnějších problémů.

I když jde o zkušenou pedagožku, třídnické práce jí zaberou docela dost času. V souladu s ostatními kolegy uvádí, že nejnáročnější částí práce třídního učitele jsou administrativní záležitosti všeho druhu. To je také důvod, proč naprostá většina třídních učitelů nechce tuto práci vykonávat.

Mezi nejdůležitější kompetence uvádí poradenskou. Podle vlastních slov je důležité, když se přijde žák na cokoli zeptat, aby uměl učitel odpovědět. Vyvstává zde závažná role třídního učitele jako rádce. Rovněž podobná odpověď, jakou najdeme u učitelky C, se objevuje na otázku číslo 9.

Velký problém vidí učitelka D v počtu žáků ve třídě a rovněž řeší obtížnou situaci, kdy do uceleného třídního kolektivu přijde nový žák, který má problémy se přizpůsobit.

6.2.5. Učitel E

Věk: 50 let

Pohlaví: žena

Vzdělání: Vysoká škola Hradec Králové - fakulta pedagogická, fyzika a chemie a Vysoká škola v Ústí nad Labem – fakulta pedagogická, německý jazyk – titul Mgr.

Praxe: učí 22 let a z toho 4 roky je třídní učitelkou (v současné době pro třídu 4 MA – jde o čtyřletý maturitní obor Management ve stavebnictví); vyučuje německý jazyk

Otázky:

1. Vedete třídnické hodiny?

Odpověď: „*Ne.*“

2. Kdy jindy tedy řešíte třídnické záležitosti?

Odpověď: „*Většinou o přestávkách a na začátku svých vyučovacích hodin.*“

3. Kolik času týdně navíc Vám zhruba zaberou třídnické práce?

Odpověď: „*Asi 3 hodiny týdně, moje třída je malá.*“

4. Existuje nějaký předpis, či nařízení, který Vám přikazuje dělat třídnické hodiny?

Odpověď: „*Nevím.*“

5. V čem si myslíte, že je práce třídního učitele oproti učiteli bez třídnictví náročnější?

Odpověď: *„Třídní učitelé mají náročnou administrativní práci. Myslím si, že třídní učitel má lepší pozici než učitel bez třídnictví a někteří kolegové to považují za určitou prestižní výsadu.“*

6. Pokud byste si mohla vybrat, chtěla byste být třídním učitelem?

Odpověď: *„Nevím.“*

7. Je podle Vás práce třídního učitele dostatečně finančně ohodnocena?

Odpověď: *„Ne.“*

8. Která z kompetencí třídního učitele je podle Vás nejdůležitější?

Odpověď: *„Řekla bych, že poradenská a organizační.“*

9. Myslíte si, že třídní učitel má vliv na třídní kolektiv a celkové klima třídy? Pokud ano, jaký?

Odpověď: *„Určitě nějaký vliv má. Na třídním kolektivu se v mnohém odráží charakterové vlastnosti daného třídního učitele.“*

10. Chtěla bych se zeptat na Vaši třídu (třídu, kde jste třídní učitelka – 4MA). Jaké máte v této třídě největší problémy? A co byste o této třídě řekla všeobecně?

Odpověď: *„Je to malá třída (jen 12 žáků – pozn. autorky). Nemám s nimi žádné větší problémy. Jediné, co řeším, je absence žáků.“*

Závěr: V tomto případě jde o studovanou pedagožku, která sice pracuje jako učitelka poměrně dost dlouho, ale jako třídní učitelka jen krátkou dobu. Jako negativní aspekt bych všem dotazovaným vytkla skutečnost, že třídnické záležitosti řeší na začátku svých vyučovacích hodin. To s sebou nese množství problémů. Nejen že učitel má kratší čas na probíranou látku, ale žáci jsou takovým začátkem hodiny negativně ovlivněni v tom, že se plně nesoustředí nebo jim trvá delší dobu soustředit se a zapojit se do normální výuky.

Učitelka E rovněž poukazuje na skutečnost, že čím je třída větší, tím více času zaberou třídnické práce. Poprvé se zde také objevuje názor, že být třídním učitelem je určitou prestižní výsadou. Tento názor může vyplývat i ze skutečnosti, že učitelka E pracuje jako pedagožka dlouhou dobu, ale jako třídní pouze v posledních 4 letech.

Odpovědi na ostatní otázky se v podstatě shodují. Zdá se, že tato učitelka nemá příliš velké problémy se svou třídou, což může být způsobeno jednak malým počtem studentů a také tím, že se jedná o studenty v posledním ročníku, tedy vývojově již zralejší jedince.

ZÁVĚR

Z hlediska každého učitele je třída náročné dynamické pracovní prostředí, které může být zdrojem tvořivosti i možných komplikací. Porozumění sociálnímu klimatu třídy a rozkrytí sítě sociálních vztahů vyžaduje především u třídního učitele zvládnutí kompetencí obdobných jako u řídicích pracovníků v praxi (Spilková, Vašutová, 2008, s. 119).

Právě ve chvíli, kdy třídní učitel přestane brát své svěřené žáky jen jako subjekty, které mají cvičit paměť, psát úkoly, být poslušní a nedělat mu problémy, otevře se prostor pro navázání plnohodnotného pedagogického vztahu, ve kterém půjde o komplexnější ovlivňování a rozvoj osobnosti žáka. Porozumění sociálnímu klimatu třídy a analýza sítě sociálních vztahů se v tomto kontextu jeví jako prvořadý úkol třídního učitele a vyžaduje na něm příslušné odborné kompetence. Kvalitní vedení třídy předpokládá teoretické znalosti z psychologie, znalost diagnostických postupů a poznávání školní třídy jako skupiny.

Ačkoliv jsem si od počátku vytváření této práce myslela, že nejdůležitější kompetencí, která je nutná obzvláště pro třídní učitele na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci je komunikační kompetence, v závěru této práce bych to již tak jistě netvrdila. Moji domněnku mi v rozhovoru potvrdila i zástupkyně pro teoretickou výchovu, která několikrát zdůraznila důležitost komunikace mezi učiteli a žáky. Nicméně později z rozhovorů s třídními učiteli se dostala do popředí spíše organizační kompetence, která zahrnuje organizaci veškerých činností třídního učitele. Pro samotné učitele je tedy mnohem důležitější umět si správně zorganizovat vyučovací hodiny, pracovní náležitosti a volný čas, než zvládnout komunikaci s žáky a rodiči.

Neméně závažným problémem je skutečnost, že všichni oslovení třídní učitelé považují finanční ohodnocení své práce za nedostatečné. Příplatek za třídnictví patří mezi zvláštní příplatky, jejichž poskytování upravuje § 129 zákoníku práce, § 8 nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, a příloha č. 4 k tomuto vládnímu nařízení. Pokud porovnáme počet hodin, které výše uvedení učitelé stráví třídnickými pracemi navíc, a přidáme k tomu množství administrativy, kterou jsou zahlceni, není se čemu divit, že částku cca 500,-Kč měsíčně, považují tito učitelé za neadekvátní k množství práce spojené s třídnictvím. Je tedy otázkou či úkolem pro vedoucí pracovníky na této škole, aby znovu zvážili, zda si třídní učitelé nezaslouží lepší finanční ohodnocení své již tak náročné práce.

Dle výzkumu uváděného Spilkovou a Vašutovou (2008, s. 119), ze závěrů této práce a rovněž z vlastní praxe lze potvrdit několik problematických aspektů práce třídního učitele:

- vedení školy nepovažuje funkci třídního učitele za prioritní
- třídní učitel je zaměřen na svou aprobaci a o třídu jako skupinu nemá zájem
- třídní učitel není na tuto funkci odborně připraven
- třídnímu učiteli chybí porozumění pro problémy žáků nebo nechce jejich problémy řešit
- třídní učitel nemá dostatečný časový prostor, kontakt se žáky a třídou je minimální
- třídní učitel zastírá problémy ve třídě, považuje je za pracovní selhání atd.

Jak vyplývá z úvodní kapitoly této práce a z rozhovorů s některými třídními učiteli na Střední škole strojní, stavební a dopravní v Liberci, třídní učitel nemusí být jen administrativní funkcí, ale hlavně by měl mladému člověku pomoci nalézt vlastní místo ve světě a orientovat se v životě. Byla bych velmi šťastná, kdyby tato práce pomohla učitelům pochopit třídnictví jako určitý druh poslání. Je bezesporu zřejmé, že třídnictví klade na učitele mnohem větší nároky a být dobrým třídním učitelem znamená pracovat a rozvíjet celoživotně nejen odbornou a didaktickou stránku, ale i tu lidskou a výchovnou.

Bohužel třídnictví není standardně vyučováno na pedagogických fakultách, což je jen ke škodě budoucích učitelů. Doufejme, že třídní učitelé budou kompetentně zvládat ovlivňování osobnostního rozvoje svých žáků, jejich vzájemných vztahů a tím je připravovat do života nejen odborně, ale i lidsky. Cílem celé společnosti by mělo být znovuoobjevení významnosti role třídního učitele. Čím lepší schopnosti, podmínky vzdělávání, zázemí školy i větší společenské uznání bude profese učitele mít, tím lepší školní a třídní klima může vytvářet.

LITERATURA

- Altmanová, J. a kol.: Gramotnosti ve vzdělávání. Soubor studií. Praha, Výzkumný ústav pedagogický 2011, 98 s., ISBN 978-80-87000-74-8. Dostupný online: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/06/Gramotnosti_ve_vzdelavani_soubor_studii1.pdf
- Belz, H., Siegrist, M.: Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha, Portál 2001, 375 s., ISBN 80-7178-479-6
- Cangelosi, J.: Strategie řízení třídy. Praha, Portál 1994, 289 s., ISBN 80-7178-014-6
- Čáp, J.: Psychologie výchovy a vyučování. Praha, Univerzita Karlova 1993, 414 s., ISBN 80-7066-534-3
- Čáp, J., Mareš, J.: Psychologie pro učitele. Praha, Portál 2001, 655 s., ISBN 80-7178-463-X
- Drahovzal, J., Kilián, O., Kohoutek, R.: Didaktika odborných předmětů. Brno, Paido 1997, 156 s., ISBN 80-85931-35-4
- Dytrtová, R., Krhutová, M.: Učitel – příprava na profesi. Praha, Grada 2009, 121 s., ISBN 978-80-247-2863-6
- Fenstermacher, G., Soltis, J.: Vyučovací styly učitelů. Praha, Portál 2008, 124 s., ISBN 978-80-7367-471-7
- Gavora, P.: Učitel a žáci v komunikaci. Brno, Paido 2005, 165 s., ISBN 80-7315-104-9.
- Gillermová, I., Hermochová, S., Šubrt, R.: Sociální dovednosti učitele. Praha, UK 1990, 110 s., ISBN 80-7066-039-2

- Heřmanová, V.: Profesní sebepojetí učitelů. Ústí nad Labem, Univerzita J.E.P. 2004, 191 s., ISBN 80-7044-618-8
- Hrabal, V., Pavelková, I.: Jaký jsem učitel. Praha, Portál 2010, 240 s., ISBN 978-80-7367-755-8
- Horák, J.: Škola a hodnotová orientace dětí a mládeže. Liberec, TUL 1997, 81 s., ISBN 80-7083-257-6
- Horák, J., Josífková, J., Novotová, J., Štěpanovič, M.: Výchovné problémy současné školy. Liberec, TUL 2001, 81 s., ISBN 80-7083-537-0
- Karnsová, M.: Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem. Praha, Portál 1995, 151 s., ISBN 80-7178-032-4
- Kotásek, J., a kol.: Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Praha, Tauris 2001, 98 s., ISBN 80-211-0372-8
- Kratochvíl, M., Solfronk, J., Urbánek, P.: Základy didaktiky. Liberec, TUL 2002, 85 s., ISBN 80-7083-567-2
- Kraus, B. et al.: Středoškolská mládež a její svět na přelomu století. Brno, Paido 2006, 156 s., ISBN 80-7315-125-1
- Kurelová, M., Krejčí, V. a kol.: Hlavní výsledky výzkumu v České republice. In: Blížkovský, B., Kučerová, S., Kurelová, M. a kol.: Středoevropský učitel na prahu učící se společnosti 21. století. Brno, Konvoj 2000, 251 s., ISBN 80-85615-95-9
- Kyriacou, Ch.: Klíčové dovednosti učitele. Praha, Portál 1996, 155 s., ISBN 80-7178-022-7.
- Langmeier, J., Krejčířová, D.: Vývojová psychologie. Praha, Grada 2006, 368 s., ISBN 80-247-1284-9

- Lazarová, B.: Netradiční role učitele. Brno, Paido 2008, 71 s., ISBN 978-80-7315-169-0
- Maňák, J.: Nárys didaktiky. Brno, Masarykova univerzita 2000, 104 s., ISBN 80-210-1661-2
- Maňák, J., Janík, T., Švec, V.: Kurikulum v současné škole. Brno, Paido 2008, 123 s., ISBN 978-80-7315-175-1
- Pařízek, V.: Základy obecné pedagogiky. Praha, Univerzita Karlova 1996, 76 s.
- Peterková, M.: Období adolescence. Dostupné online:
<http://www.psychotesty.psyx.cz/texty/adolescence.htm>
- Pol, M., Lazarová, B.: Spolupráce učitelů – podmínka rozvoje školy. Prahy, Agentura Strom 1999, 79 s., ISBN 80-86106-07-1
- Prázný, A.: Výchova jako přehodnocování hodnot. Pardubice, Univerzita Pardubice 2007, 190 str., ISBN 978-80-7194-990-9
- Průcha, J.: Učitel – současné poznatky o profesi. Praha, Portál 2002, 154 s., ISBN 80-7178-621-7
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: Pedagogický slovník. Praha, Portál 2008, 322 s., ISBN 978-80-7367-416-8
- Říčan, P.: Psychologie. Praha, Portál 2005, 288 s., ISBN 80-7178-923-2
- Spilková, V., Vašutová, J.: Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání. Praha, UK 2008, 330 s., ISBN 978-80-7290-384-9
- Šimoník, O.: Učitel v demokratické škole – Sborník příspěvků. Brno, Paido 1994, 179 s., ISBN 80-901737-1-3

- Švec, V.: Pedagogické znalosti učitele: Teorie a praxe. Praha, ASPI 2005, 136 s., ISBN 80-7357-072-6
- Tondl, L.: Hodnocení a hodnoty. Praha, Filosofia 1999, 178 s., ISBN 80-7007-131-1
- Vágnerová, M.: Vývojová psychologie – Dospívání. Liberec, TUL 1999, 78 s., ISBN 80-7083-335-1
- Vašutová, J.: Být učitelem. Co by měl učitel vědět o své profesi. Praha, UK 2002, 51 s., ISBN 80-7290-077-3
- Vašutová, J.: Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu. Brno, Paido 2004, 190 s., ISBN 80-7315-082-4

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha číslo 1: Školní řád Střední školy strojní, stavební a dopravní v Liberci

Příloha číslo 2: Charakteristika ŠVP pro obory ukončené výučním listem na Střední školy strojní, stavební a dopravní v Liberci

Příloha č. 3: RVP pro obor truhlář

Příloha č. 1: Školní řád Střední školy strojní, stavební a dopravní v Liberci

**Střední škola strojní, stavební a dopravní
Liberec II, Truhlářská 360/3, příspěvková organizace**

Školní řád

V souladu se zákonem číslo 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 13/2005 Sb. o středním vzdělávání, metodickým pokynem k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách školských zařízeních, metodickým pokynem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení MŠMT a v návaznosti na vnitřní organizační řád vydávám tento školní řád vztahující se na všechny žáky Střední školy strojní, stavební a dopravní Liberec II, Truhlářská 360/3 (dále jen SŠSSaD).

I.

Práva žáků a zákonných zástupců nezletilých žáků:

Žáci mají právo:

1. Na vzdělávání a školské služby podle platného školského zákona a dalších platných předpisů, které jsou na požádání k nahlédnutí v kanceláři školy.
2. Na informace o průběhu a výsledcích svého vzdělávání. Na tyto informace mají právo u všech žáků (i zletilých) také jejich rodiče, popřípadě osoby, které vůči těmto žákům plní vyživovací povinnost.
3. Znat organizaci příslušného školního roku a rozvrh hodin na jednotlivé dny.
4. Pokud se podílejí na produktivní práci, být odměněni v rámci odborného výcviku v souladu s ustanoveními kapitoly III. tohoto řádu.
5. Volit a být voleni do školské rady, jsou-li zletilí. U nezletilých žáků mají toto právo jejich zákonní zástupci.
6. Zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejich prostřednictvím se svými stanovisky obracet na ředitele školy.
7. Vyjadřovat se ke všem rozhodnutím, týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání. U nezletilých žáků mají toto právo také jejich zákonní zástupci.
8. Na informace a poradenskou pomoc školy (vyhláška č. 72/2005 Sb.) nebo její zprostředkování ve školském poradenském zařízení, v záležitostech týkajících se vzdělávání a jeho ukončování podle školského zákona a ostatních platných předpisů, volby povolání a možnostech dalšího studia. U nezletilých žáků také jejich zákonní zástupci.

II.

A. Povinnosti žáků a zákonných zástupců nezletilých žáků:

Žáci jsou povinni:

1. Řádně docházet do školy, získávat vědomosti a osvojovat si dovednosti, získávat návyky potřebné k dosažení středního vzdělání, připravovat se na zvolenou profesi. U nezletilých žáků tuto povinnost mají zajistit i jejich zákonní zástupci.

2. Dodržovat školní řád, při praktickém vyučování provozní řád pro odborný výcvik a v domově mládeže provozní a vnitřní řád domova mládeže.
3. Plnit pokyny pedagogických pracovníků školy a domova mládeže vydané v souladu s právními předpisy, školním a vnitřními řády školy a domova mládeže.
4. Informovat školu o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání. U nezletilých žáků tuto povinnost mají zajistit i zákonní zástupci.
5. Osvojit si zásady demokratického způsobu života, vštěpovat si základní pravidla slušného chování a řídit se jimi i na veřejnosti, být ukázněný, svým jednáním nekazit pověst školy.
6. Upozornit bezodkladně pedagogické pracovníky na případné šikanování spolužáků. Nenechat bez povšimnutí žádný projev ani náznaky intolerance, xenofobie a rasizmu.
7. Svým jednáním chránit zdraví své i ostatních, dbát na čistotu a pořádek v areálu ŠŠSSaD, na pracovišti a v jejich okolí.
8. Šetřit zařízení, učebnice, pomůcky, nástroje a další vybavení. V případě jejich poškození nebo nesprávného užívání uhradit finanční částky ve výši ceny opravy nebo v případě, že dojde k jejich nepoužitelnosti, až do výše ceny věci. Finanční postih může stanovit zástupce ředitele příslušného úseku i za drobnější poškození majetku ŠŠSSaD.
9. Být vhodně, čistě a bez výstředností upravený a oblečený. Být zdvořilý a vyvarovat se vulgárních výrazů.
10. Mít ve škole, na pracovišti i na akcích ŠŠSSaD žákovskou knížku (studijní průkaz), opatřený fotografií, které ho opravňují ke vstupu do objektů ŠŠSSaD a k účasti na akcích ŠŠSSaD.
11. Dodržovat zásady a předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví platné pro výuku ve škole, na pracovišti, v domově mládeže, při zájmové činnosti a dalších akcích ŠŠSSaD, se kterými je seznámen na začátku roku a před zahájením konkrétní činnosti (sportovní akce, brigády, exkurze a jiné).
12. Neprodleně oznámit třídnímu učiteli, učiteli odborného výcviku, případně vychovateli změnu v osobních a rodinných datech, změnu bydliště, změnu zákonného zástupce, vydání nebo změnu OP, změnu zdravotní pojišťovny a popřípadě další důležité okolnosti. Tuto povinnost mají i zákonní zástupci nezletilých žáků.
13. Nejpozději do tří dnů omluvit svou nepřítomnost při vyučování (nezletilý žák prostřednictvím zákonného zástupce) třídnímu učiteli nebo učiteli odborného výcviku. Veškerá absence musí být zapsána v omluvném listě a u nezletilých žáků potvrzena zákonným zástupcem nebo lékařem. V případě pochybnosti může třídní učitel nebo učitel odborného výcviku požadovat potvrzování omluvného listu lékařem, u nezletilých žáků současně i zákonným zástupcem společně pro každou nepřítomnost.
14. Žák učebního oboru musí současně s žádostí o uvolnění z tělesné výchovy doložit způsobilost pro zvolený obor, tzn., že je bez omezení schopen vykonávat odborný výcvik.
15. Zákonní zástupci nezletilých žáků jsou povinni se na vyzvání ředitele školy osobně zúčastnit projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání žáka.

B. Žákům je zakázáno:

- a) Kouřit ve škole, na pracovišti a na jakékoliv akci organizované školou (exkurze, kulturní a sportovní akce atd.). Podle § 8, odst. 1 zákona č. 379/2005 Sb. je zakázáno kouřit ve vnějších i vnitřních prostorách školy. Porušení tohoto zákazu je přestupkem, který dále může řešit například městská policie. (Pokud Žáci – kuřáci znečistí prostor kolem školní budovy včetně přilehlých komunikací a veřejných prostor v době provozu školy, jsou povinni provést úklid těchto míst).
- b) Vstupovat pod vlivem alkoholických nápojů a jiných omamných látek do školy, na pracoviště a na jakékoliv akce organizované školou.
- c) Požívat nebo přinášet alkoholické nápoje a jiné omamné látky a přinášet s sebou věci nebezpečné pro zdraví nebo věci nesouvisející s výukou, které by mohly rozptýlovat pozornost žáků při výuce.
- d) Připojovat na elektrickou rozvodnou síť a školní počítačovou síť neschválené elektrické spotřebiče.

C. Používání mobilních telefonů:

- a) Žáci mohou používat mobilní telefony v době přestávek a o volných hodinách, pokud tím nenarušují provoz školy.
- b) Po dobu výuky musí mít Žáci mobilní telefony plně vypnutý. Využití doplňkových funkcí mobilních telefonů ve vyučovací hodině může žákům povolit pouze vyučující.
- c) Pokud charakter výuky vyžaduje odložení mobilních telefonů, ale i jiných cenností (tělesná výchova, odborný výcvik a.j.) zajistí vyučující, popřípadě učitel odborného výcviku nebo vychovatel jejich uložení (nutno označit jmenovkou). Pouze v tomto případě škola plně odpovídá za případnou ztrátu nebo zjevné poškození uložených předmětů. V ostatních případech škola za poškození a případné ztráty mobilních telefonů nezodpovídá.

III.

Vnitřní režim školy

A. Teoretická výuka

- 1. Žák je povinen dostavit se do učebny nejpozději 5 minut před zahájením výuky. Příchod do školní budovy je žákům umožněn 20 minut před zahájením vyučování.
- 2. Po zvonění na každou vyučovací hodinu Žák sedí na svém místě a má připraveny věci k výuce včetně žákovské knížky (studijního průkazu).
- 3. O přestávkách žáci mohou využít prostoru učebny a chodby v podlaží, kde se třída nachází, k pobytu v takové míře, aby nezpůsobili zranění sobě ani spolužákům.
- 4. Vstup do jiné učebny, kabinetů a sborovny bez přítomnosti učitelů je zakázán.
- 5. Opuštění budov školy bez souhlasu učitelů není dovoleno. Výjimkou je doba polední přestávky.
- 6. Třídní učitel určí na každý vyučovací týden dva žáky jako službu, tito žáci zajišťují pořádek ve třídě, popř. v šatně.
- 7. Žáci odcházejí do jiných učeben (dělení tříd, hodiny tělesné výchovy a výuka v odborných učebnách) podle pokynů příslušných vyučujících a dodržují zásady bezpečnosti a ochrany zdraví. Žáci při odchodu na výuku do jiných učeben, popřípadě na tělesnou výchovu, si odnášejí všechny své věci s sebou a vzorně uklidí třídu.

Škola Letná

1. Vyučování ve škole začíná zpravidla první vyučovací hodinou v 8,05 hodin
2. Před vstupem do učebny mají žáci možnost se v šatně přezout do vhodné domácí obuvi a odložit si svrchní oděv. V budově A přijímá a vydává oděvy a obuv žákům před vyučováním, během vyučování a po jeho skončení šatnářka. V budově B je určena služba, která si před vyučováním vyzvedne klíč od šatnářky na budově A a po uzamčení šatny klíč šatnáře odevzdá. Vstup do šatny mají žáci povolen i během vyučování a po jeho skončení pouze s doprovodem žáka konajícího službu.
3. Dojde-li, přes výše uvedená opatření, ke zcizení věcí odložených v šatně v době výuky, je žák povinen neprodleně oznámit tuto skutečnost třídnímu učiteli a v kanceláři školy.
4. Opožděně přichází žáci vyčkají ve vstupním prostoru do ukončení vyučovací hodiny a pak se odeberou do třídy. Třídní učitel zváží důvody opožděného příchodu a zameškané hodiny omluví nebo neomluví.
5. Větrání v učebnách se provádí otevřenými okny pouze za přítomnosti vyučujícího, v každém jiném případě jsou okna zavřená a větrá se dveřmi do chodeb budov.
6. Po pěti minutách nepřítomnosti vyučujícího služba ohlásí tuto skutečnost v kanceláři školy. Další povinnosti žáků konajících službu upřesní třídní učitel nebo zástupce ředitele.

Škola Ještědská

1. Začátek školního vyučování je v 8,00 hod.
2. Všichni žáci vstupují do školy vchodem budovy B, v šatně se přezují do vhodné domácí obuvi (sportovní obuv není povolena) a odloží svrchní oděv do šatny. Své věci si každý žák v šatně urovná a zásadně nenechává v kapsách peníze a jiné cenné věci.
3. Dojde-li, přes výše uvedená opatření, ke zcizení věcí odložených v šatně v době výuky, je žák povinen neprodleně oznámit tuto skutečnost třídnímu učiteli a v kanceláři školy.
4. Základní povinnosti šatnáře:
 - vyzvedne klíč od šatny na vrátnici v budově „A“ a odemkne šatnu,
 - počká, až se všichni žáci přezují a po druhém zvonění šatnu uzamkne,
 - po celou dobu vyučování má šatnář klíč u sebe a zodpovídá za uzamčení šatny,
 - po skončení vyučování opět šatnu odemkne a po odchodu všech žáků vrátí klíč na vrátnici.
5. Povinnosti pořádkové služby ve třídě:
 - kontroluje stav žáků ve třídě a hlásí vyučujícím chybějící žáky,
 - zodpovídá za pořádek a čistotu učebny, kontroluje stav učebny a případné závady okamžitě hlásí třídnímu učiteli,
 - přináší a odnáší vyučovací pomůcky a didaktickou techniku,
 - dbá na čistotu tabule,
 - nedostaví-li se do třídy vyučující do deseti minut po zvonění, ohlásí služba tuto skutečnost zástupci ředitele školy pro teoretické vyučování.

B. Praktické vyučování

1. Praktické vyučování je upraveno provozním řádem pro praktické vyučování, se kterým jsou žáci seznámeni v odborném výcviku nebo při zahájení odborné praxe.

2. Při praktické výchově neodpovídá SŠSaD za ztrátu peněz a cenností žáků, pokud nebyly ve výjimečných případech krátkodobě uloženy u výchovných pracovníků.
3. Finanční a hmotné zajištění žáků je dáno § 122 zákona č. 561/2004 Sb.
4. Odměna ve výši 40-60 % ze mzdových prostředků náleží žákům, kteří v rámci výuky prováděli produktivní činnost. Při stanovení výše se přihlíží jak ke kvalitě a výsledku práce samotné, tak i k celkovému prospěchu a chování žáka. Za produktivní činnost se považuje činnost, která přináší příjem.
5. Minimální výše měsíční odměny za produktivní činnost pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin je 30 % minimální mzdy. Při jiné délce stanovené týdenní pracovní doby nebo v případě, že žák nevykonával produktivní činnost po dobu celého měsíce, se výše odměny za produktivní činnost úměrně upraví.
6. Pokud žáci konají odborný výcvik nebo odbornou praxi u jiné osoby, poskytuje jim odměnu za produktivní činnost tato osoba.
7. SŠSSaD poskytne žákům oborů vzdělávání s kmenovým kódem obsahujícím H nebo E na dobu od nástupu do vyučení ochranné pracovní prostředky a dvakrát pracovní oděv a obuv. Při předčasném ukončení docházky musí žák uvedené prostředky, pracovní oděv a obuv, stejně jako případně poskytnuté nářadí a nástroje, vrátit nebo uhradit.
8. Při práci skupin praktického vyučování mimo obvyklá místa působení SŠSSaD mají žáci nárok na úhradu běžného jízdného podle předložených dokladů.

C. Domov mládeže

Pro žáky ubytované v domově mládeže SŠSSaD platí provozní řád domova mládeže, s ním jsou seznámeni vychovateli.

IV.

Potvrzení o studiu obdrží každý žák na začátku školního roku. Všechna další potvrzení získá na studijním oddělení.

V.

V SŠSSaD jsou zavedeny dvě knihovny pro žáky, a to ve škole a domově mládeže. Knihovny jsou průběžně doplňovány novými knihami ze všech oblastí literatury. Obě knihovny se řídí vlastními výpůjčními řády, se kterými jsou žáci seznamováni ve škole v hodinách českého jazyka a literatury a v domově mládeže svými vychovateli.

VI.

V areálu Střední školy strojní, stavební a dopravní v Truhlářské ulici je zřízeno zdravotní středisko, především pro ubytované žáky a studenty v domově mládeže a pro žáky Střední školy strojní, stavební a dopravní.

VII.

Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a studentů (klasifikační řád)

Hodnocení prospěchu a chování žáků je součástí výchovně vzdělávacího procesu. Prospěch a chování žáků se hodnotí ve dvou obdobích na závěr každého pololetí školního roku, kdy se vydává žákům vysvědčení. Za první pololetí lze žákovi vydat místo vysvědčení výpis z vysvědčení. Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikací.

Na konci klasifikačního období v termínu, který určí ředitel školy, nejpozději však 48 hodin před jednáním pedagogické rady o klasifikaci, zapíše vyučující příslušných vyučovacích předmětů výsledky hodnocení do programu BAKALÁŘI.

Klasifikace prospěchu žáků

1. Při hodnocení prospěchu v jednotlivých předmětech vychází vyučující z výsledků zkoušení a ostatních poznatků o žáku, především u žáků se specifickými poruchami učení a chování.

Při zkoušení se řídí zejména těmito zásadami:

- a) obsah a rozsah ústních, písemných, grafických a praktických zkoušek a způsob zkoušení musí odpovídat učivu stanovenému učebními dokumenty pro příslušné klasifikační období, které bylo do doby zkoušky probráno,
 - b) ústní a jiné prospěchové zkoušení žáků se zařazuje do vyučovacích hodin soustavně po celé klasifikační období, aby nedocházelo k jeho hromadění před koncem klasifikačního období,
 - c) písemné zkoušení, pokud je stanoveno učebními dokumenty (ČJ, MA, popř. CJ u studijních oborů), je rozvrženo tak, aby v jednom dni byli žáci zkoušeni jen jednou, a to pouze z jednoho předmětu. Třídní učitelé zajistí vhodným způsobem koordinaci,
 - d) žák musí být za klasifikační období ústně zkoušen nejméně dvakrát,
 - e) ve vyučovacích předmětech s jednou týdenní vyučovací hodinou se může nahradit jedna ústní zkouška zkouškou písemnou,
 - f) u žáků vzdělávajícím se podle individuálního vzdělávacího plánu může být rozvržení, frekvence a způsob zkoušení stanoven odlišně, v souladu s obsahem IVP.
2. Při zkoušení se vědomosti, dovednosti a návyky, které zkoušený prokáže, klasifikují pěti stupni prospěchu (§ 3 vyhlášky č. 13/2005 Sb.) :
- stupeň 1 – výborný, stupeň 2 - chvalitebný, stupeň 3 – dobrý,
stupeň 4 – dostatečný, stupeň 5 – nedostatečný.

Podrobná kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace určuje učitel, který vyučuje příslušnému vyučovacímu předmětu. Vyučující stejných nebo příbuzných předmětů sjednocují kritéria hodnocení v rámci předmětové komise.

3. Stupeň prospěchu stanoví učitel vyučující příslušnému předmětu. V případě, že se na vyučování předmětu podílí více vyučujících, stanoví stupeň prospěchu po vzájemné dohodě. Po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení.

4. Při klasifikaci prospěchu žáka se nepřihlíží ke klasifikaci jeho chování.

5. Zkoušení se nesmí používat jako prostředek k upevnění kázně.

6. Prospěch žáka v průběhu klasifikačního období se posuzuje podle těchto hledisek:

- a) stupeň osvojení a jistoty, s níž žák ovládá učivo,
- b) schopnosti samostatného logického myšlení a osvojení metod myšlení charakteristických pro daný obor,
- c) schopnost aplikace získaných vědomostí a dovedností při řešení nových úkolů,
- d) samostatnost, aktivita při řešení úkolů, soustavnost a svědomitost v práci,
- e) úroveň vyjadřování.

7. Při určování stupně prospěchu v jednotlivých vyučovacích předmětech na konci klasifikačního období se stupeň prospěchu neurčuje na základě průměru z klasifikace za příslušné období.

8. Vědomosti, dovednosti a návyky se hodnotí jednotlivými stupni prospěchu takto:
stupeň 1 – výborný – žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy a zákonitosti, plně chápe vztahy mezi nimi Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických i praktických úkolů, dovede samostatně řešit úkoly a výsledky řešení zobecňovat, vyjadřuje se přesně, plynule a s jistotou. Jeho grafické

práce jsou po stránce obsahu i vnějšího projevu bez závad. Je schopen samostatně studovat vhodné texty

stupeň 2 – chvalitebný – žák ovládá probrané učivo předepsané učebními dokumenty, myslí samostatně a logicky správně, ale ne vždy pohotově a přesně. Umí celkem bez potíží řešit úlohy a výsledky řešení zobecňovat, při práci se dopouští jen občas nepodstatných chyb, vyjadřuje se věcně správně, ale s menší přesností a pohotovostí. Jeho písemné, grafické a praktické práce mají po stránce obsahu a vnějšího projevu drobné závady

stupeň 3 – dobrý – žák má v ucelenosti a úplnosti požadovaných poznatků, pojmů a zákonitostí nepodstatné mezery. Učivo ovládá v jeho podstatě tak, že na ně může bez obtíží navazovat při osvojování nového učiva, v myšlení je méně samostatný, při řešení úloh se dopouští nepodstatných chyb, které však s návodem učitele dovede odstranit, vyjadřuje se celkem správně, ale s menší jistotou, jeho písemné, grafické a praktické práce mají po stránce obsahu a vnějšího projevu závady, které se netýkají podstaty

stupeň 4 – dostatečný – žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti požadovaných poznatků, pojmů a zákonitostí závažné mezery ve znalostech probraného učiva předepsaného učebními dokumenty, takže na tyto znalosti nemůže bez větších obtíží navazovat při osvojování nového učiva, není samostatný v myšlení a při řešení úloh se dopouští podstatných chyb, které napravuje jen se značnou pomocí učitele, vyjadřuje se nepřesně. Jeho písemné, grafické a praktické práce mají po stránce obsahu i vnějšího projevu větší závady

stupeň 5 – nedostatečný – žák si požadované poznatky, pojmy a zákonitosti neosvojil uceleně, má v nich závažné mezery, takže na tyto znalosti nemůže navazovat při osvojování nového učiva, na otázky učitele neodpovídá správně a úlohy neumí řešit ani s jeho pomocí. Jeho písemné, grafické a praktické práce mají značné závady

Celkové hodnocení žáka na vysvědčení se vyjadřuje stupni:

- prospěl(a) s vyznamenáním
- prospěl(a)
- neprospěl(a)

Podrobnosti viz. §3 odst. 4 zákona č.13/2005 Sb.

9. Pokud vyučující nemá dostatek podkladů pro klasifikace v jednotlivém klasifikačním období (absence žáka na výuce vyšší než 20 %, neúčast žáka na předepsaných pracích, klasifikovaných souhrnných dovednostech, neodevzdání grafických a písemných prací stanovených učitelem popřípadě učitelem odborného výcviku a.j.), může vyučující, popřípadě učitel odborného výcviku po řádném zdůvodnění navrhnout řediteli odložení klasifikace (§ 69 odst. 5, 6 zákona č. 561/2004 Sb.).

10. Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí příslušného ročníku prospěl ze všech povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím programem, s výjimkou předmětů, z nichž se žák nehodnotí.

11. Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Není-li možné žáka hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí. Žák, který nebude

klasifikován z některého předmětu za 1. pololetí, musí při klasifikaci za 2. pololetí prokázat znalost učiva z 1. pololetí, za které nebyl klasifikován.

12. Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. Do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník. Není-li žák hodnocen ani v tomto období, neprospěl.

13. Žák, který na konci druhého pololetí neprospěl nejvýše ze dvou povinných předmětů, koná z těchto předmětů opravnou zkoušku nejpozději do konce příslušného školního roku v termínu stanoveném ředitelem školy. Opravné zkoušky jsou komisionální.

14. Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do konce září následujícího školního roku.

15. Žáci, kteří jsou v odborném výcviku za druhé pololetí školního roku hodnoceni stupněm nedostatečný nebo nejsou klasifikováni, si mohou klasifikaci opravit nebo doplnit prostřednictvím odborné praxe u cizí firmy. V tomto případě postupují následovně:

a) Žák, u nezletilých zákonný zástupce, musí písemně požádat ředitele SŠSSaD o možnost doplnění, popřípadě opravu klasifikace z předmětu odborný výcvik. Svoji žádost řádně odůvodní a doloží souhlasem odborné firmy, která mu umožní vykonávat odborný výcvik na svém pracovišti v předepsaném rozsahu. Ředitel školy o této žádosti rozhodne.

b) Žák, který dostane souhlas k doplnění klasifikace nebo opravě známky (dle odstavce

a) přinese od odborné firmy doklad o vykonání praxe v předepsaném rozsahu a v termínu určeném pedagogickou radou vykoná určenou doplňující nebo opravnou zkoušku, která bude klasifikována dle školního řádu.

16. Jestliže má žák nebo u nezletilých žáků zákonný zástupce pochybnosti o správnosti klasifikace na konci prvního nebo druhého pololetí, může do tří pracovních dnů ode dne, kdy se prokazatelně dozvěděl o jejím výsledku, požádat ředitele školy o komisionální přezkoušení. Ředitel střední školy zváží okolnosti a může nařídit komisionální přezkoušení žáka - školský zákon (§ 69 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb.). Žák může být v příslušném pololetí z daného předmětu komisionálně zkoušen pouze jednou (§ 6 odst. 4 vyhlášky č. 13/2005 Sb.).

17. Informace o studiu žáků se telefonicky nepodávají, a to ani zákonným zástupcům. Výjimku tvoří případy, kdy se rodiče nezletilých žáků dohodnou s pedagogickým pracovníkem na pravidelných informacích.

Způsob hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

1. Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

2. Speciální vzdělávací potřeby žáků a studentů zjišťuje školské poradenské zařízení.

3. Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Vyučující respektují doporučení

psychologických vyšetření žáků a uplatňují je při klasifikaci a hodnocení chování žáků a také volí vhodné a přiměřené způsoby získávání podkladů.

4. Pro zjišťování úrovně takových vědomostí a dovedností volí učitel takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a na něž nemá porucha negativní vliv. Vyučující klade důraz na ten druh projevu, ve kterém má žák předpoklady podávat lepší výkony.

Klasifikace chování žáků

Základní ustanovení o klasifikaci chování žáků:

1. Při klasifikaci chování se vychází z toho, jak žák plní ustanovení školního řádu a dodržuje pravidla slušného chování
2. Klasifikaci chování žáka navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a ostatními učiteli a schvaluje ředitel školy po projednání v pedagogické radě.
3. Celková klasifikace chování v jednom klasifikačním období nemá vliv na celkovou klasifikaci chování v dalším klasifikačním období.

Chování žáků se klasifikuje podle této stupnice:

stupeň 1 – velmi dobré – žák uvědoměle a aktivně dodržuje ustanovení školního řádu a pravidla slušného chování. Ojediněle se může dopustit méně závažných přestupků proti ustanovení školního řádu

stupeň 2 - uspokojivé – chování žáka je v podstatě v souladu s ustanoveními školního řádu, žák se dopustí závažnějšího přestupku nebo se opakovaně dopouští méně závažných přestupků proti ustanovením školního řádu, je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit

stupeň 3 – neuspokojivé - chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zvláště hrubé slovní a úmyslné útoky žáka vůči pracovníkům školy se vždy považují za závažné zaviněné porušení povinností stanovených školním řádem. Stejně tak odmítnutí splnit učitelův příkaz, který je v souladu s platnými předpisy.

Výchovná opatření

Výchovnými opatřeními jsou:

- a) pochvala třídního učitele, učitele odborného výcviku nebo vychovatele
- b) pochvala nebo jiné ocenění ředitele školy
- c) napomenutí třídního učitele
- d) napomenutí učitele odborného výcviku
- e) důtka třídního učitele
- f) důtka učitele odborného výcviku
- g) důtka ředitele ŠŠSSaD

Kázeňským opatřením je podmíněné vyloučení žáka ze školy a vyloučení žáka ze školy. 1. Třídní učitel, učitel odborného výcviku nebo vychovatel mohou na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit za výrazný projev školní iniciativy, za déletrvající úspěšnou práci, za vzorné chování nebo za mimořádný čin udělit **pochvalu třídního učitele, učitele odborného výcviku nebo vychovatele.**

Ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit **pochvalu nebo jiné ocenění** za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo dlouhodobou úspěšnou práci.

2. Porušuje-li žák školní řád a další ve škole platné předpisy a nestačí-li k nápravě běžné pokárání výchovným pracovníkem, lze žákovi uložit podle závažnosti provinění následující výchovná opatření k posílení kázně:

- a) napomenutí třídního učitele
- b) napomenutí učitele odborného výcviku
- c) důtka třídního učitele
- d) důtka učitele odborného výcviku
- e) důtka ředitele ŠŠSSaD

Třídní učitel nebo učitel odborného výcviku neprodleně oznámí uložení důtky řediteli školy. Ředitel školy nebo třídní učitel nebo učitel odborného výcviku neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci nezletilého žáka.

3. Ředitel školy může v případě závažného žákem zaviněného porušení povinností stanovených školským zákonem nebo školním řádem rozhodnout o podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka ze školy. V rozhodnutí o podmíněném vyloučení stanoví ředitel školy zkušební lhůtu, a to nejdéle na dobu jednoho roku. Dopustí-li se žák v průběhu zkušební lhůty dalšího zaviněného porušení povinností stanovených Školským zákonem nebo školním řádem, může ředitel školy rozhodnout o jeho vyloučení. O podmíněném vyloučení nebo vyloučení žáka rozhodne ředitel školy do dvou měsíců ode dne, kdy se o provinění žáka dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy se žák provinění dopustil. Žák přestává být žákem školy dnem následujícím po dni nabytí právní moci rozhodnutí o vyloučení, nestanoví-li toto rozhodnutí den pozdější.

4. Za závažné porušení školního řádu jsou považovány všechny projevy šikany:
- verbální šikana - její součástí je i kyberšikana, která se realizuje prostřednictvím elektronické komunikace a zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms a mms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetových stránkách atd.
- fyzická šikana - přímá i nepřímá, která zahrnuje fyzické napadení, sexuální obtěžování a zneužívání, krádeže, ničení majetku, udílení násilných a manipulativních příkazů

5. Dojde-li k závažnějším případům šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, ředitel školy oznámí tuto skutečnost Polici ČR.

6. Výchovná opatření jsou oznamována žákovi, u nezletilých i zákonnému zástupci žáka, jsou zaznamenána v katalogovém listu, popřípadě v listu žáka třídního výkazu a v žákovské knížce (studijním průkazu) žáka.

Proti udělení výchovného opatření k posílení kázně se může zletilý žák, u nezletilých žáků zákonný zástupce, odvolat ke Krajskému úřadu Libereckého kraje, Odboru školství a mládeže, prostřednictvím ředitele ŠŠSSaD a to do 15 dnů ode dne doručení písemného sdělení (viz poučení na písemném sdělení).

7. Pokud je zahájeno správní řízení a ředitel školy rozhodne o podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka podle § 31, odst. 2 a 4 a § 165, ods. 2 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je správní orgán povinen podle § 79,

odst. 5 zákona 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů (správní řád) uložit účastníkovi řízení (žákovi, u nezletilých žáků zákonnému zástupci) také povinnost nahradit náklady řízení paušální částkou stanovenou na 1000,- Kč. 10

Liberec, dne 1. října 2009

Ing. Tomáš Princ
ředitel SŠSSaD
Schváleno školskou radou SŠSSaD
Dne 22. října 2009

**Souhlas zletilého žáka / studenta
s orientačním testováním na přítomnost OPL**

Střední škola strojní, stavební a dopravní
Liberec II, Truhlářská 360/3
příspěvková organizace

Souhlasné prohlášení žáka / studenta k možnosti orientačního testování přítomnosti
návykových látek v lidském organismu v průběhu školního roku

.....

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, v případě přítomnosti
OPL, pomocí zkoušky ze slin.

Jméno žáka / studenta.....

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek v
organismu,

**existuje-li důvodné podezření z požití návykové látky a možného ohrožení mého
zdraví.**

V Liberci dne:

Podpis žáka / studenta

**Souhlas zákonného zástupce nezletilého žáka
s orientačním testováním žáka
na přítomnost OPL**

Střední škola strojní, stavební a dopravní
Liberec II, Truhlářská 360/3
příspěvková organizace

Souhlasné prohlášení zákonného zástupce k možnosti orientačního testování
přítomnosti
návykových látek v lidském organismu v průběhu školního roku
.....

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, v případě přítomnosti
OPL, pomocí zkoušky ze slin.

Jméno žáka / studenta.....

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek v
organismu
mého syna / dcery, **existuje-li důvodné podezření z požití návykové látky a
možného ohrožení mého zdraví.**

V Liberci dne:

Podpis zákonného zástupce

Příloha č. 2: Charakteristika ŠVP pro obory ukončené výučním listem na Střední školy strojní, stavební a dopravní v Liberci

Celkové pojetí vzdělávání

Vzdělávací program směřuje k přípravě flexibilního absolventa, schopného začlenit se po ukončení přípravy do občanské společnosti, v profesní sféře pak schopného výkonu několika příbuzných povolání. Cílem je vytvářet a rozvíjet profesní schopnosti žáků také v provozních podmínkách spolupracující podnikatelské sféry, schopnosti jednat se spolupracovníky, estetického citění a vztahu k životnímu prostředí.

Koncepce školy:

Pokračovat v teoretické i praktické výuce takových oborů vzdělávání strojního, stavebního a dopravního směru, jejichž absolventi jsou firmami žádaní a najdou dobré uplatnění na trhu práce. Vybavení a prostory školy i dílen vhodně doplňovat a obnovovat tak, aby se vylepšovaly podmínky i prostředí výuky. Složení pedagogického sboru upravovat podle nové skladby vyučovaných oborů vzdělávání a přijímat perspektivní, plně aprobované pedagogické pracovníky.

Realizace klíčových kompetencí:

Vzdělávací program vede žáky k dlouhodobému cílenému osvojování klíčových dovedností, které jsou zaměřeny na integraci a následnou praktickou aplikaci poznatků a vědomostí získaných v jednotlivých předmětech. Žák je učitelem motivován k vlastní aktivitě a kreativitě. Kompetence a jejich rozvoj směřují k propojení teorie a praxe tak, aby žák nebyl pouze pasivním příjemcem, ale aktivně rozvíjel získané poznatky. Vyučujícími je kladen důraz na interdisciplinární vazby a interaktivitu ve vztahu učitel a žák, v procesu konzultací a samostatných zadání v problémovém vyučování. Je kladen důraz na dílčí odborné úkoly, získávání pracovních a úkonových zkušeností směřující k samostatnosti ve světě práce. Již od 1. ročníku přípravy se směřuje k realizaci jednotlivých klíčových dovedností ve všech vyučovacích předmětech. Osvojování komunikativních dovedností probíhá především v českém jazyce a literatuře, ale i v ostatních všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech i v odborném výcviku. Žák se naučí samostatným písemným i ústním projevům, aktivně se účastnit odborné diskuse, formulovat a obhajovat své názory, respektovat názory druhých.

Pozornost je věnována i rozvoji klíčových dovedností vztahujících se k problematice interpersonálních vztahů, které jsou rozvíjeny ve společenskovědním, ekonomickém vzdělávání a výuce ke zdraví, ale také udržováním pozitivního sociálního klimatu ve škole, jednoznačně stanovenými požadavky na chování žáků i vyučujících.

Usilujeme o to, aby se žáci uměli vyjadřovat přiměřeně k účelu jednání a komunikační situaci, aby byli schopni plánovat a řídit své učební procesy, spolupracovat s ostatními a pracovat jako členové týmu.

Dovednosti pracovat s informacemi a uživatelským způsobem s osobním počítačem jsou realizovány především ve vyučovacím předmětu informační a komunikační technologie a jsou aplikovány při řešení žákovských projektů, případně prezentací, zadávaných i v ostatních všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech. Vzhledem k uplatnění v profesi jsou od 2. ročníku přípravy v úkolech jsou integrovány a aplikovány poznatky z oblasti matematiky, fyziky a návazně především také z odborných předmětů a odborného výcviku.

Realizace průřezových témat je závislá na úrovni žáků, kteří se výuky zúčastňují: Průřezová témata „Občan v demokratické společnosti“, „Člověk a životní prostředí“, „Člověk a svět práce“ a „Informační a komunikační technologie“ se prolínají celým vzdělávacím programem. Jsou rozpracována v jednotlivých vyučovacích předmětech a využívána při udržování atmosféry ve škole.

Téma „Občan v demokratické společnosti“ vede k vytvoření demokratického prostředí ve třídě a ve škole, založeném na vzájemném respektování, spolupráci a spoluúčasti. Opírá se o znalost osobností žáků, jejich názorů, postojů a prostředí. Pozornost je věnována mediální gramotnosti, multikulturní výchově a eliminaci negativních vlivů působících na skupiny žáků.

Téma „Člověk a životní prostředí“ připravuje žáky k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách. V odborných předmětech vedeme žáky k tomu, aby uměli správně nakládat s odpady, využívali úsporné spotřebiče a postupy, dodržovali požadavky na bezpečnost a hygienu práce.

Téma „Člověk a svět práce“ připravuje žáky k osvojení znalostí a dovedností vedoucích k úspěšnému uplatnění na trhu práce. Žáci jsou vedeni k tomu, aby přijali vlastní odpovědnost za svůj život, profesní kariéru a měli motivaci k dalšímu sebevzdělávání.

Téma „Informační a komunikační technologie“ vede žáky k tomu, aby byli schopni je efektivně využívat v průběhu vzdělávání, při řešení pracovních úkolů v rámci své profese i v běžném životě.

Další vzdělávání a mimo vyučovací aktivity:

Žákům je umožněno se v průběhu studia zapojit do činnosti sportovního kroužku, podílet se na přípravě i vlastní realizaci filmového festivalu Jeden svět a účastnit se dalších charitativních činností.

V průběhu studia se žáci účastní plánovaných sportovních a kulturních akcí, tématicky zaměřených exkurzí a v rámci Projektu Leonardo da Vinci, Comeniua atp. také odborných stáží v zahraničí.

Organizace výuky:

Vzdělávání je organizováno jako tříleté denní.

Výuka probíhá v cyklech, jeden týden teoretická výuka ve škole, druhý týden

odborný výcvik. Odborný výcvik je pro 1. a 2.ročník je realizovaný ve školních dílnách. Ve 3. ročníku mohou žáci absolvovat na pracovištích stavebních firem, se kterými má škola uzavřenu individuální smlouvu.

Vyučovací hodina v teoretickém vyučování trvá 45minut, v odborném výcviku 60minut. Rozvrh vyučování je rozepsán na dvě pololetí školního roku a vystaven na internetových stránkách školy. Informace o změnách v rozvrhu z důvodu nemoci, či jiné organizační změny, jsou dány žákům na nástěnce v 1. patře hlavní budovy a na internetových stránkách školy.

V prvním ročníku je naplánován v termínu leden až březen týdenní lyžařský výcvik, zaměřený na základní výcvik v zimních sportech. V druhém ročníku je naplánován týdenní pobytový sportovně turistický kurz v období květen až červen, zaměřený na pěší turistiku, hry nebo cyklistiku.

Způsob hodnocení:

Hodnocení žáků vychází z platné právní úpravy, na vysvědčení je vyjádřeno klasifikací. Hodnocení vychází z pravidel pro hodnocení žáků, která jsou součástí školního řádu. Žáci jsou hodnoceni v průběhu celého pololetí. Rodiče jsou informováni o výsledcích studia žáka dvakrát ročně na třídních schůzkách a průběžně informacemi v žákovských knížkách.

Vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami:

Záměrem školy je zpřístupnit vzdělávání co nejširšímu spektru žáků. Zdravotní způsobilost pro obor posuzuje praktický lékař. Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami jsou integrováni do třídních kolektivů. Velmi důležitá je i práce s ostatními žáky a jejich seznámení s problematikou týkající se spolužáků s určitým postižením nebo znevýhodněním.

Žáci často nebo dlouhodobě nemocní obtížně plní školní požadavky. V tomto případě je možné zvolit individuální studijní plán.

Vysoký je počet žáků se specifickými vývojovými poruchami učení. Pedagogicko – psychologická poradna vypracuje na požádání žáka končícího základní školu zprávu pro školu střední. Na základě této zprávy seznámí výchovný poradce pedagogy s individuálními potřebami konkrétního žáka, ti pak na základě toho volí vhodné metody, formy výuky a hodnocení žáka.

Žáci se sociálním znevýhodněním, což jsou např. žáci z rodin s nízkým sociálně kulturním postavením, žáci ohrožení sociálně patologickými jevy a žáci s uloženou ochrannou výchovou, vyžadují rovněž speciální přístup ke vzdělání. To klade nároky na motivaci a výchovu žáků, na vytváření pozitivního klimatu ve škole a snižování předčasných odchodů žáků ze vzdělávání. Škola prostřednictvím výchovného poradce spolupracuje s rodinami těchto žáků, se sociálními pracovníky, se střediskem výchovné péče a dalšími institucemi.

Pozornost je také věnována podpoře žáků mimořádně nadaných. Je nutné s těmito

žáky individuálně pracovat nejen vzhledem k žákům samotným, ale i hlediska zásadního významu pro společnost. Tito žáci jsou při výuce zaměstnávání náročnějšími úkoly, činnostmi a rolemi tak, aby měli možnost své znalosti a dovednosti dále rozvíjet.

Realizace bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence:

Neoddělitelnou součástí teoretického vyučování a odborného výcviku je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce a požární ochrany. Vychází z platných právních předpisů – zákonů, prováděcích vládních nařízení, vyhlášek a norem. Výklad je směřován od všeobecného ke konkrétnímu a postihuje jak otázky a předpisy bezpečnosti z hlediska jednotlivce, tak i pracovníka řídícího činnost kolektivu.

Proškolení, poučení žáků o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně, jakož i ověření znalostí, je prováděno tak, aby bylo prokazatelné.

V prostorách určených pro vyučování žáků jsou vytvořeny podmínky k zajištění bezpečnosti a hygieny práce a požární ochrany podle platných předpisů.

Podmínky pro přijímání ke vzdělávání:

Splnění povinné školní docházky nebo úspěšné ukončení základního vzdělání před splněním povinné školní docházky.

Splnění podmínek zdravotní způsobilosti pro daný obor.

Splnění podmínek přijímacího řízení stanovených ředitelem školy pro daný školní rok

Způsob ukončování studia:

Podmínkou k možnosti vykonat závěrečné zkoušky je úspěšné ukončení školní docházky, potvrzené závěrečným vysvědčením s hodnocením prospěl s vyznamenáním nebo prospěl.

Závěrečné zkoušky jsou tři: písemná, praktická z odborného výcviku a ústní. Jejich úspěšné vykonání je doloženo výučním listem.

Příloha č. 3: RVP pro obor truhlář

1 Charakteristika rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání

1.1 Funkce rámcových vzdělávacích programů

Národní program vzdělávání v České republice, tzv. Bílá kniha, a Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) zavádějí do vzdělávací soustavy nový systém vzdělávacích programů. Kurikulární dokumenty jsou tvořeny na dvou úrovních: státní – v podobě Národního programu vzdělávání a rámcových vzdělávacích programů (*RVP*) a školní – v podobě školních vzdělávacích programů (*ŠVP*), podle kterých se uskutečňuje vzdělávání v konkrétní škole. Nový systém tvorby vzdělávacích programů je pouze jedním z článků kurikulární reformy. Dalším je změna vlastního procesu výuky, její modernizace s cílem zlepšit kvalitu vzdělávání a připravenost žáků na život v 21. století.

RVP pro střední odborné vzdělávání jsou:

- ☐ státem vydané pedagogické (kurikulární) dokumenty, které vymezují závazné požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních a oborech vzdělání, tzn. zejména výsledky vzdělávání, kterých má žák v závěru studia dosáhnout, obsah vzdělávání, základní podmínky realizace vzdělávání a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů;
- ☐ závazným dokumentem pro všechny školy poskytující střední odborné vzdělávání, které jsou povinny jej respektovat a rozpracovat do svých školních vzdělávacích programů;
- ☐ veřejně přístupným dokumentem pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost;
- ☐ otevřeným dokumentem, který bude po určitém období platnosti nebo podle potřeby inovován.

RVP pro střední odborné vzdělávání usilují o:

- ☐ vytvoření pluralitního vzdělávacího prostředí a podporu pedagogické samostatnosti škol, a proto vymezují pouze požadované výstupy (výsledky vzdělávání) a nezbytné prostředky pro jejich dosažení, zatímco způsob realizace vymezených požadavků ponechávají na školách;
- ☐ lepší uplatnění absolventů středního odborného vzdělávání na trhu práce a jejich připravenost dále se vzdělávat, popřípadě se bezproblémově rekvalifikovat, a vést kvalitní osobní i občanský život.
- ☐ zvýšení kvality a účinnosti středního odborného vzdělávání.

1.2 Pojetí rámcových vzdělávacích programů

- ☐ RVP jsou zpracovány pro obory vzdělání zařazené v nové soustavě oborů vzdělání. Pro každý obor vzdělání existuje jeden RVP.
- ☐ Vzdělávání vymezené v RVP vychází ze čtyř cílů vzdělávání pro 21. století formulovaných komisí UNESCO (tzv. Delorovy cíle)¹: učit se poznávat, učit se učit, učit se být, učit se žít s ostatními.
- ☐ Požadavky na odborné vzdělávání a způsobilosti (kompetence) absolventů vycházejí

z požadavků trhu práce popsaných v profesních profilech a kvalifikačních standardech, na jejichž zpracování se podíleli představitelé zaměstnavatelů.

□ Na rozdíl od dosavadních učebních dokumentů, které vymezují obecné cíle vzdělávání a zejména učivo (obsah vzdělání), které se mají žáci naučit, RVP stanovují především výsledky (výstupy) vzdělávání – co má žák umět a být schopen na určité úrovni odpovídající jeho předpokladům prokázat. Učivo není cílem vzdělávání, ale prostředkem k dosažení požadovaných výstupů.

□ RVP jsou zpracovány tak, aby zajišťovaly srovnatelnou úroveň odborného vzdělávání a přípravy všech absolventů a aby zároveň umožňovaly škole reagovat na potřeby trhu práce v regionu nebo vytvářet odborná zaměření pro určité skupiny odborných činností.

□ RVP kladou důraz na význam všeobecného vzdělání pro rozvoj žáků a na jeho průpravnou funkci pro odborné vzdělávání a pro získání kompetencí potřebných k výkonu povolání. Všeobecné vzdělávání je důležité pro celoživotní vzdělávání (učení), pro porozumění současným jevům ve společnosti i rychlému vývoji vědy a techniky a pro přizpůsobení se měnícím se životním i pracovním podmínkám.

□ Do všeobecného vzdělávání je nově začleněno vzdělávání v ICT a základní ekonomické vzdělávání (kromě oborů, kde obě oblasti mají odborný – profesní charakter); dosud byly řazeny do odborných vyučovacích předmětů.

□ Obsah vzdělávání je v RVP koncipován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí (např. jazykové vzdělávání, společenskovední vzdělávání, ekonomické vzdělávání, odborné vzdělávání); usiluje se o funkční propojení teorie a nácviku dovedností (praxe).

□ Oblasti všeobecného vzdělávání jsou jednotné pro celý stupeň vzdělání a navazují na RVP základního vzdělávání. Oblast odborného vzdělávání je zpracována samostatně pro jednotlivé obory vzdělání, i když se v některých oborech vzdělání mohou vzhledem k jejich charakteru objevit obdobné obsahové okruhy.

□ RVP stanovují i tzv. průřezová témata (Občan v demokratické společnosti, Člověk a životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie), která plní zejména výchovnou a motivační funkci. Škola je může realizovat nejen ve výuce, ale také jinými aktivitami.

□ Struktura RVP vychází z požadavků na RVP vymezených ve školském zákoně.

□ RVP mají 12 kapitol, z nichž některé jsou společné pro všechny RVP.

1.3 Vymezení pojmů

Vzdělávání je v RVP vymezeno prostřednictvím vzdělávacích cílů, kompetencí a výsledků vzdělávání a k nim se vztahujícího obsahu vzdělávání.

a) Cíle vzdělávání uvedené v RVP vyjadřují společenské požadavky na celkový vzdělanostní a osobnostní rozvoj žáků. Vymezují záměry výuky a její výstupy, výsledky.

Zahrnují hodnoty a postoje, produktivní činnosti a praktické dovednosti, poznatky a porozumění. Jsou formulovány z pozice pedagogických pracovníků a vyjadřují to, k čemu má vzdělávání směřovat, o co mají vyučující svou výukou usilovat. Míra jejich naplnění bude různá jak podle stupně vzdělání, tak podle schopností a dalších předpokladů žáků. Cíle vzdělávání jsou v RVP vyjádřeny na třech úrovních: jako obecné cíle středního vzdělávání (Delorovy cíle), jako kompetence absolventa oboru vzdělání a jako výukové cíle (výsledky vzdělávání) jednotlivých vzdělávacích oblastí

(kurikulárních rámců). Obecné cíle vzdělávání jsou vyjádřeny z pozice pedagogických pracovníků a vyjadřují to, k čemu má vzdělávání směřovat, o co mají vyučující svou výukou usilovat. Kompetence absolventa a výukové cíle jsou vyjádřeny z pozice žáka, uvádějí, jak žák umí na konci výuky získané vědomosti a dovednosti používat.

b) Kurikulum: Pod pojmem kurikulum (ang. curriculum) se rozumí: 1. Vzdělávací program, projekt, plán; 2. Průběh studia a jeho obsah; 3. Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení. Pojem nebyl před rokem 1989 v české pedagogice používán. Průcha, J. a kol. Pedagogický slovník. Portál, Praha 2003, s. 110

c) Kurikulární dokumenty vymezují – popisují program vzdělávání (kurikulum)

d) Kurikulární rámce vymezují v RVP výukové cíle a obsah vzdělávání, resp. učivo všeobecného a odborného vzdělávání pro jednotlivé obory odborného vzdělávání.

e) Kompetence: Pojem, který se nyní uplatňuje v české i zahraniční pedagogice a kurikulárních dokumentech, snažíci se postihnout, že cílem vzdělávání není jen osvojení poznatků a dovedností, ale i vytváření způsobilostí potřebných pro život nebo výkon povolání. Chápeme jím ohraničené struktury schopností a znalostí a s nimi související dovednosti, postoje a hodnotové orientace, které jsou předpokladem pro výkon žáka – absolventa ve vymezené činnosti (vyjadřují jeho způsobilost nebo schopnost něco dělat, jednat určitým způsobem). V RVP se kompetence formálně dělí na klíčové a odborné, ve skutečnosti však neexistují odděleně, ale prolínají se.

f) Klíčové kompetence (K. dovednosti; KK): Soubor požadavků na vzdělání, zahrnující vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a pracovní uplatnění. Jsou univerzálně použitelné v různých situacích. Ve výuce se neváží na konkrétní vyučovací předměty, lze je rozvíjet prostřednictvím všeobecného i odborného vzdělávání, v teoretickém i praktickém vyučování, ale i prostřednictvím různých dalších aktivit doplňujících výuku, kterých se žáci sami aktivně účastní. KK odborného vzdělávání se odvíjejí od Evropského referenčního rámce klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání a navazují na KK RVP ZV.

g) Odborné kompetence se vztahují k výkonu pracovních činností a vyjadřují profesní profil absolventa oboru vzdělání, jeho způsobilosti pro výkon povolání. Odvíjejí se od kvalifikačních požadavků na výkon konkrétního povolání a charakterizují způsobilost absolventa k pracovní činnosti. Tvoří je soubor odborných vědomostí, dovedností, postojů a hodnot potřebných pro výkon pracovních činností daného povolání nebo skupiny příbuzných povolání.

h) Obsah vzdělávání je v RVP chápán jako prostředek pro dosažení požadovaných kompetencí absolventa. Je vymezen formou kurikulárních rámců. Zahrnuje poznatky dovednosti a hodnoty z různých oblastí vzdělávání (např. komunikativní, osobnostní, společenské, profesní, informativní). V RVP je uveden formou požadovaných (předpokládaných) výsledků vzdělávání a jim odpovídajícího učiva. Obsah vzdělávání je v RVP strukturován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí (např. jazykové vzdělávání, vzdělávání v ICT, společenskovední vzdělávání, ekonomické vzdělávání, odborné vzdělávání) a obsahových okruhů, od kterých se budou na školní úrovni odvíjet konkrétní vyučovací předměty.

i) Výsledky vzdělávání – viz cíle vzdělávání.

2 Cíle středního odborného vzdělávání

Koncepce středního vzdělávání, tedy i odborného, vychází z celoživotně pojatého a na principu znalostní společnosti vybudovaného konceptu vzdělávání, ve kterém je vzdělávání cestou i nástrojem rozvoje lidské osobnosti. Jako teoretické východisko pro koncipování struktury cílů středního vzdělávání byl použit známý a respektovaný koncept čtyř cílů vzdělávání pro 21. století.

V souladu s tím je záměrem (obecným cílem) středního odborného vzdělávání připravit žáka na úspěšný, smysluplný a odpovědný osobní, občanský i pracovní život v podmínkách měnícího se světa, ztzn.:

a) Učit se poznávat, tj. osvojit si nástroje pochopení světa a rozvinout dovednosti potřebné k učení se, prohloubit si v návaznosti na základní vzdělání poznatky o světě a dále je rozšiřovat.

Vzdělávání směřuje k:

- ☐ rozvoji základních myšlenkových operací žáků (analýza, syntéza, indukce, dedukce, generalizace, abstrakce, konkretizace, srovnávání, uspořádání, třídění aj.), jejich paměti a schopnosti koncentrace;
- ☐ osvojení obecných principů a strategií řešení problémů (praktických i teoretických), stejně jako dovedností potřebných pro práci s informacemi;
- ☐ vytvoření – na základě osvojení podstatných faktů, pojmů a generalizací – takové struktury poznání žáků v jednotlivých oblastech středoškolského odborného vzdělávání, na jejímž základě lépe porozumí světu, ve kterém žijí, a pochopí nezbytnost udržitelného rozvoje;
- ☐ k prohloubení a rozšíření vědomostí žáků o světě, který je obklopuje;
- ☐ porozumění potřebným vědeckým, technickým a technologickým metodám, nástrojům a pracovním postupům z různých oborů lidské činnosti a poznání (které tvoří obsah středoškolského vzdělávání) a k rozvíjení dovedností jejich aplikace;
- ☐ osvojení poznatků, pracovních postupů a nástrojů potřebných pro kvalifikovaný výkon povolání a pro uplatnění se na trhu práce;
- ☐ rozvoji dovednosti žáků učit se a být připraven celoživotně se vzdělávat.

b) Učit se pracovat a jednat, tj. naučit se tvořivě zasahovat do prostředí, které žáky obklopuje, vyrovnávat se s různými situacemi a problémy, umět pracovat v týmech, být schopen vykonávat povolání a pracovní činnosti, pro které byl připravován.

Vzdělávání směřuje k:

- ☐ formování aktivního a tvořivého postoje žáků k problémům a k hledání jejich různých řešení;
- ☐ adaptabilitě žáků na nové podmínky, k jejich schopnosti tvořivě do těchto podmínek zasahovat, tj. k flexibilitě a kreativitě žáků;
- ☐ rozvoji aktivního přístupu žáků k pracovnímu životu a své profesní kariéře včetně schopnosti přizpůsobovat se změnám na trhu práce;
- ☐ zodpovědnému, tj. cílevědomému, soustředěnému, vytrvalému a pečlivému přístupu žáků k týmové i samostatné práci;
- ☐ vytváření odpovědného přístupu žáků k plnění svých povinností a k respektování stanovených pravidel;
- ☐ tomu, aby žáci uměli správně odhadovat své možnosti a schopnosti, zvažovali a respektovali možnosti a schopnosti jiných lidí;
- ☐ rozvoji dovedností potřebných k vyjednávání, diskusi, případnému kompromisu, k obhájení svého stanoviska i přijímání stanoviska jiných;

☐ tomu, aby chápali práci a pracovní činnosti jako příležitost k seberealizaci a sebeaktualizaci.

c) Učit se být, tj. rozumět vlastní osobnosti a jejímu utváření, jednat v souladu s obecně přijímanými morálními hodnotami, se samostatným úsudkem a osobní zodpovědností.

Vzdělávání směřuje k:

☐ rozvoji tělesných i duševních schopností a dovedností žáků;

☐ prohlubování dovedností potřebných k sebereflexi, sebepoznání a sebehodnocení;

☐ utváření adekvátního sebevědomí a aspirací žáků;

☐ utváření a kultivaci svobodného, kritického a nezávislého myšlení žáků, k rozvoji jejich úsudku a rozhodování;

☐ přijímání odpovědnosti žáků za vlastní myšlení, rozhodování, jednání, chování a cítění;

☐ kultivaci emočního prožívání žáků, včetně prožívání a vnímání estetického;

☐ k rozvoji kreativity a imaginace žáků;

☐ k rozvoji volných vlastností žáků;

☐ k rozvoji specifických schopností a nadání žáků.

d) Učit se žít společně, učit se žít s ostatními, tj. umět spolupracovat s ostatními, být schopen podílet se na životě společnosti a nalézt v ní své místo.

Vzdělávání směřuje k:

☐ tomu, aby žáci respektovali život a jeho trvání jako nejvyšší hodnotu a kritérium pro své rozhodování;

☐ vytváření úcty k živé i neživé přírodě, k ochraně a zlepšování přírodního a ostatního životního prostředí a k chápání globálních problémů světa;

☐ prohlubování osobnostní, národnostní a občanské identity žáků, jejich připravenosti tuto identitu chránit, ale současně také respektovat identitu jiných lidí;

☐ tomu, aby se žáci ve vztahu k jiným lidem oprostili od předsudků, xenofobie, intolerance, rasismu, agresivního nacionalismu, etnické, náboženské a jiné nesnášenlivosti;

☐ utváření slušného a odpovědného chování žáků ve smyslu uznávaného úzu etikety a čestného života;

☐ tomu, aby žáci cítili potřebu aktivně se zapojit do občanského života a spolupracovat na zachování demokracie a jejím zdokonalování, aby jednali v souladu se strategií udržitelného rozvoje;

☐ rozvoji komunikativních dovedností žáků a dovedností potřebných pro hodnotný partnerský život i pro život v širším (pracovním, rodinném, zájmovém aj.) kolektivu.

3 Kompetence absolventa

Vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, v návaznosti na základní vzdělávání a na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům, následující klíčové a odborné kompetence.

3.1 Klíčové kompetence

a) Kompetence k učení

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni efektivně se učit, vyhodnocovat

*dosažené výsledky a pokrok a reálně si stanovovat potřeby a cíle svého dalšího vzdělávání,*⁴ tzn. že absolventi by měli:

- ☐ mít pozitivní vztah k učení a vzdělávání;
- ☐ ovládat různé techniky učení, umět si vytvořit vhodný studijní režim a podmínky;
- ☐ uplatňovat různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení), umět efektivně vyhledávat a zpracovávat informace;
- ☐ s porozuměním poslouchat mluvené projevy (např. výklad, přednášku, proslov aj.), pořizovat si poznámky;
- ☐ využívat ke svému učení různé informační zdroje včetně zkušeností svých i jiných lidí;
- ☐ sledovat a hodnotit pokrok při dosahování cílů svého učení, přijímat hodnocení výsledků svého učení ze strany jiných lidí;
- ☐ znát možnosti svého dalšího vzdělávání, zejména v oboru a povolání.

b) Kompetence k řešení problémů

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni řešit samostatně běžné pracovní i mimopracovní problémy, tzn. že absolventi by měli:

- ☐ porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodnit jej, vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky;
- ☐ uplatňovat při řešení problémů různé metody myšlení a myšlenkové operace;
- ☐ volit prostředky a způsoby (pomůcky, studijní literaturu, metody a techniky) vhodné pro splnění jednotlivých aktivit, využívat zkušeností a vědomostí nabytých dříve;
- ☐ spolupracovat při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení).

c) Komunikativní kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých učebních, životních i pracovních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- ☐ vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných a vhodně se prezentovat;
- ☐ formulovat své myšlenky srozumitelně a souvisle, v písemné podobě přehledně a jazykově správně;
- ☐ účastnit se aktivně diskusí, formulovat a obhajovat své názory a postoje;
- ☐ zpracovávat běžné administrativní písemnosti a pracovní dokumenty;
- ☐ snažit se dodržovat jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii;
- ☐ zaznamenávat písemně podstatné myšlenky a údaje z textů, popř. projevů jiných lidí;
- ☐ vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování;
- ☐ dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro základní komunikaci v cizojazyčném prostředí nejméně v jednom cizím jazyce;
- ☐ dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro základní pracovní uplatnění dle potřeb a charakteru příslušné odborné kvalifikace (např. porozumět základní odborné terminologii a základním pracovním pokynům v písemné i ústní formě);
- ☐ pochopit výhody znalosti cizích jazyků pro životní i pracovní uplatnění, být motivováni k prohlubování svých jazykových dovedností.

d) Personální a sociální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli připraveni stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní,

pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů, tzn. že absolventi by měli:

- ☐ posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, odhadovat důsledky svého jednání a chování v různých situacích;
- ☐ stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek;
- ☐ reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání ze strany jiných lidí, přijímat radu i kritiku;
- ☐ ověřovat si získané poznatky, kriticky zvažovat názory, postoje a jednání jiných lidí;
- ☐ mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislostí;
- ☐ adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat, být připraveni řešit své sociální i ekonomické záležitosti, být finančně gramotní;
- ☐ pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností;
- ☐ přijímat a plnit odpovědně svěřené úkoly;
- ☐ podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých;
- ☐ přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým.

e) Občanské kompetence a kulturní povědomí

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti a dodržovali je, jednali v souladu s trvale udržitelným rozvojem a podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury, tzn. že absolventi by měli:

- ☐ jednat odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu;
- ☐ dodržovat zákony, respektovat práva a osobnost druhých lidí (popř. jejich kulturní specifika), vystupovat proti nesnášenlivosti, xenofobii a diskriminaci;
- ☐ jednat v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívat k uplatňování hodnot demokracie;
- ☐ uvědomovat si – v rámci plurality a multikulturního soužití – vlastní kulturní, národní a osobnostní identitu, přistupovat s aktivní tolerancí k identitě druhých;
- ☐ zajímat se aktivně o politické a společenské dění u nás a ve světě;
- ☐ chápat význam životního prostředí pro člověka a jednat v duchu udržitelného rozvoje;
- ☐ uznávat hodnotu života, uvědomovat si odpovědnost za vlastní život a spoluodpovědnost při zabezpečování ochrany života a zdraví ostatních;
- ☐ uznávat tradice a hodnoty svého národa, chápat jeho minulost i současnost v evropském a světovém kontextu;
- ☐ podporovat hodnoty místní, národní, evropské i světové kultury a mít k nim vytvořen pozitivní vztah.

f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni optimálně využívat svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce, pro budování a rozvoj své profesní kariéry a s tím související potřebu celoživotního učení,

tzn. že absolventi by měli:

- ☐ mít odpovědný postoj k vlastní profesní budoucnosti a tedy i vzdělávání; uvědomovat si význam celoživotního učení a být připraveni přizpůsobovat se měnícím se pracovním podmínkám;
- ☐ mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce v daném oboru; cílevědomě a zodpovědně rozhodovat o své budoucí profesní a vzdělávací dráze;
- ☐ mít reálnou představu o pracovních, platových a jiných podmínkách v oboru a o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky a umět je srovnávat se svými představami a předpoklady;
- ☐ umět získávat a vyhodnocovat informace o pracovních i vzdělávacích příležitostech, využívat poradenských a zprostředkovatelských služeb jak z oblasti světa práce, tak vzdělávání;
- ☐ vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli, prezentovat svůj odborný potenciál a své profesní cíle;
- ☐ znát obecná práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků;
- ☐ rozumět podstatě a principům podnikání, mít představu o právních, ekonomických, administrativních, osobnostních a etických aspektech soukromého podnikání; dokázat vyhledávat a posuzovat podnikatelské příležitosti v souladu s realitou tržního prostředí, svými předpoklady a dalšími možnostmi.

g) Matematické kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni funkčně využívat matematické dovednosti v různých životních situacích, tzn. že absolventi by měli:

- ☐ správně používat a převádět běžné jednotky;
- ☐ používat pojmy kvantifikujícího charakteru;
- ☐ číst různé formy grafického znázornění (tabulky, diagramy, grafy, schémata apod.);
- ☐ provádět reálný odhad výsledku řešení dané úlohy;
- ☐ nacházet vztahy mezi jevy a předměty při řešení praktických úkolů, umět je popsat a využít pro dané řešení;
- ☐ aplikovat znalosti o základních tvarech předmětů a jejich vzájemné poloze v rovině i prostoru;
- ☐ aplikovat matematické postupy při řešení praktických úkolů v běžných situacích.

h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi pracovali s osobním počítačem a jeho základním a aplikačním programovým vybavením, ale i s dalšími prostředky ICT a využívali adekvátní zdroje informací a efektivně pracovali s informacemi, tzn. absolventi by měli:

- ☐ pracovat s osobním počítačem a dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií;
- ☐ pracovat s běžným základním a aplikačním programovým vybavením;
- ☐ učit se používat nové aplikace;
- ☐ komunikovat elektronickou poštou a využívat další prostředky online a offline komunikace;
- ☐ získávat informace z otevřených zdrojů, zejména pak s využitím celosvětové sítě Internet;
- ☐ pracovat s informacemi z různých zdrojů nesenými na různých médiích (tištěných, elektronických, audiovizuálních), a to i s využitím prostředků informačních a komunikačních technologií;

☐ uvědomovat si nutnost posuzovat rozdílnou věrohodnost různých informačních zdrojů a kriticky přistupovat k získaným informacím, být mediálně gramotní.

3.2 Odborné kompetence

a) Pracovat s návrhy a technickou dokumentací, tzn. aby absolventi:

- ☐ pracovali s návrhy, případně s výtvarnými návrhy;
- ☐ vypracovali konstrukční a technologickou dokumentaci zhotovení jednoduchého truhlářského výrobku, nebo jeho části;
- ☐ četli technickou dokumentaci jednoduchého výrobku;
- ☐ využívali jednoduché počítačové aplikace.

b) Zhotovovat základní výrobky truhlářské výroby, provádět jejich opravy a renovace, tzn. aby absolventi:

- ☐ volili a používali vhodné způsoby uskladnění, ošetření a přípravy materiálů;
- ☐ volili a používali vhodné materiály a technologické postupy výroby daného výrobku, nebo jejich varianty;
- ☐ volili a používali vhodné ruční nástroje a strojně-technologické vybavení, prováděli jejich seřízení a běžnou údržbu;
- ☐ zhotovovali výrobky individuální a sériové výroby nábytku, bytového zařízení a stavebně truhlářské výroby;
- ☐ realizovali odborné truhlářské práce ve výrobě dřevěných konstrukcí a ostatních výrobků oboru;
- ☐ ovládali prakticky činnosti v oblasti výrobní kontroly a kontroly jakosti výrobků;
- ☐ volili a používali vhodné způsoby balení, skladování, přepravy a expedice hotových výrobků;
- ☐ osazovali truhlářské výrobky v objektech;
- ☐ prováděli jednoduché opravy a renovace výrobků;
- ☐ byli manuálně zruční;
- ☐ měli návyk čisté a pečlivě odvedené práce, cit pro materiál, provedení a hodnotu výrobku;
- ☐ dbali na estetický vzhled výrobků a přistupovali k práci tvořivým způsobem;
- ☐ uplatnili znalosti v oblasti prodeje a případně i v oblasti logistiky.

c) Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci, tzn. aby absolventi:

- ☐ chápali bezpečnost práce jako nedílnou součást péče o zdraví své i spolupracovníků (i dalších osob vyskytujících se na pracovištích, např. klientů, zákazníků, návštěvníků) i jako součást řízení jakosti a jednu z podmínek získání či udržení certifikátu jakosti podle příslušných norem;
- ☐ znali a dodržovali základní právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence;
- ☐ osvojili si zásady a návyky bezpečné a zdraví neohrožující pracovní činnosti včetně zásad ochrany zdraví při práci u zařízení se zobrazovacími jednotkami (monitory, displeje apod.), rozpoznali možnost nebezpečí úrazu nebo ohrožení zdraví a byli schopni zajistit odstranění závad a možných rizik;
- ☐ znali systém péče státu o zdraví pracujících (včetně preventivní péče, uměli uplatňovat nároky na ochranu zdraví v souvislosti s prací, nároky vzniklé úrazem nebo poškozením zdraví v souvislosti s vykonáváním práce);
- ☐ byli vybaveni vědomostmi o zásadách poskytování první pomoci při náhlém onemocnění nebo úrazu a dokázali první pomoc sami poskytnout.

d) Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb, tzn. aby absolventi:

- ☐ chápali kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku;
 - ☐ dodržovali stanovené normy (standardy) a předpisy související se systémem řízení jakosti zavedeným na pracovišti;
 - ☐ dbali na zabezpečování parametrů (standardů) kvality procesů, výrobků nebo služeb, zohledňovali požadavky klienta (zákazníka, občana).
- e) Jednat ekonomicky a v souladu se strategií trvale udržitelného rozvoje, tzn. aby absolventi:**
- ☐ znali význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské ohodnocení;
 - ☐ zvažovali při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady;
 - ☐ efektivně hospodařili se svými finančními prostředky;
 - ☐ nakládali s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

4 Uplatnění absolventa

Absolvent najde uplatnění zejména při výkonu povolání truhlář v odvětví dřevozpracující výroby zejména v oblastech:

- ☐ výroba nábytku a zařízení;
- ☐ dřevěné konstrukce.

Žáci, připravovaní na základě tohoto RVP, se budou moci v praxi uplatnit ve velkých, středně velkých i malých firmách při vykonávání odborných prací ve výrobě nábytku a zařízení, stavebně truhlářských výrobků, lehkých dřevostaveb, prvků zahradní architektury, sportovních potřeb, hraček, domácích a hospodářských potřeb, obalů, podlahovin, při opravách a renovaci truhlářských výrobků. Uplatnit se budou moci rovněž v oblasti výrobní kontroly, případně i v oblasti kontroly jakosti výrobků, ekonomiky, obchodu a logistiky. V uvedených oblastech se uplatní jak v pozici zaměstnance, tak v pozici zaměstnavatele při výkonu vlastních podnikatelských aktivit.

5 Organizace vzdělávání

Délka a forma vzdělávání

Tento obor vzdělání lze realizovat v těchto formách vzdělávání:

- ☐ 3 roky v denní formě vzdělávání
- ☐ 1 – 1,5 roku v denní formě vzdělávání ve zkráceném studiu pro absolventy oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou

Délka večerního, dálkového nebo kombinovaného vzdělávání je nejvýše o 1 rok delší než délka vzdělávání v denní formě.

Dosažený stupeň vzdělání

- ☐ střední vzdělání s výučním listem

Podmínky pro přijetí ke vzdělávání

- ☐ přijímání ke vzdělávání se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. – § 59, 60, 84 (2), dále § 63, 16, 20, 70
- ☐ splnění podmínek zdravotní způsobilosti uchazečů o vzdělávání v daném oboru vzdělání

Způsob ukončení vzdělávání, potvrzení dosaženého vzdělání a kvalifikace

Vzdělání se ukončuje závěrečnou zkouškou; dokladem o dosažení stupně vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list.

Obsah a organizace závěrečné zkoušky se řídí platnými předpisy.

6 Kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání

Kurikulární rámce vymezují závazný obsah všeobecného a odborného vzdělávání a požadované výsledky vzdělávání. Obsah vzdělávání se člení na vzdělávacích oblastí a obsahové okruhy (viz kapitoly 1.2 a 1.3).

Kurikulární rámce rozpracuje škola ve školním vzdělávacím programu do vyučovacích předmětů, popř. dalších vzdělávacích aktivit a činností, a to s ohledem na požadavky nebo možnosti trhu práce i studijní předpoklady a zájem žáků. Podle charakteru oboru vzdělání lze odborné vzdělávání rozpracovat také směrem k určité oblasti odborných činností. Škola může ŠVP zaměřit např. na výrobu nábytku a zařízení, dřevěné konstrukce apod. Výsledky vzdělávání jsou stanoveny jednotně pro všechny žáky, je však zřejmé, že kvalita (úroveň) jejich osvojení bude záviset také na učebních předpokladech a motivaci každého žáka. Výsledky vzdělávání vyjadřující žádoucí postoje a návyky žáků (afektivní cílové dovednosti), kterými je škola sice povinna žáka vybavit, ale nemůže zaručit jejich uplatňování v praxi, jsou vyjádřeny zpravidla v charakteristice jednotlivých oblastí a obsahových okruhů jako vzdělávací cíle, k nimž musí výuka směřovat.

Požadavky stanovené pro oblasti všeobecného vzdělávání, kromě vzdělávání ekonomického, navazují na RVP základního vzdělávání.

Přehled vzdělávacích oblastí:

- ☐ Jazykové vzdělávání a komunikace
- ☐ Společenskovědní vzdělávání
- ☐ Přírodovědné vzdělávání
- ☐ Matematické vzdělávání
- ☐ Estetické vzdělávání
- ☐ Vzdělávání pro zdraví
- ☐ Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
- ☐ Ekonomické vzdělávání
- ☐ Odborné vzdělávání